

№2(10),2017

ДАНА БАЛА

**РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ**

www.rc-dd.kz

100 ЛЕТ**ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАНДАР**

Мамыражай мамыр да келіп жетті. Асылында, бұл ай – маңызды мерекелерге толы ай. Журналымыз арқылы барша оқырмандарымызды 1 мамыр – Қазақстан Халықтарының Бірлігі күнімен және 9 Мамыр – Жеңіс күні мерекесімен құттықтаймын! Бірлігі берік елде ғана Жеңіс туы желбірейді.

Бүгінде Тәуелсіздікті ту еткен, қаниама ұлт пен ұлыс өкілдерін бір шаңырақтың астына ұялатқан Қазақстанда жыл сайынғы атаулы мерекелерден бөлек тарихи мерейтойды сөз етудің реті келіп отыр.

Қазақ қаиан да ұрпақ тәрбиесін ұлт мәселесінің негізі деп білген. Соның бір айғағы, биыл «Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру» саласына 100 жыл толды. Үйдің берік болмағы – оның іргетасынан. Білім беру жүйесінің іргетасы – мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. 1 ғасыр. Аз уақыт емес. Уақыт-сарапшының сүзгісіне салар болсақ, 100 жасқа жеткен қарт сала әбден електен өтті. Сан түрлі саяси идеологияны, қаниама қоғамдық құбылыстарды, әр деңгейлі әлеуметтік жағдайларды, сәт сайын құбылған экономикалық өзгерістерді бастан өткізген еліміздің бұл білім беру жүйесі қоғам дамуымен бірге бейімделіп, осы күнге жемісті жетістікпен жетті.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары тәрбиелеп отырған балғындарға ХХІ ғасырдың көзімен қараған әр адам – осы саланың өркен жайғанына куәгер. Бұл – ең алдымен, Тәуелсіздік таңының, Елбасы саясатының жемісі. Телегей теңіз тарихы бар саланың барлық майталмандарын 1 ғасырлық мерейтоймен шын жүректен құттықтаймын!

Директор:

Б. Игенбаева

Меншік иесі:

Қазақстан Республикасы Білім және
ғылым министрлігі
«Мектепке дейінгі балалық шақ»
Республикалық орталығы» РММ

Мекен-жай:

www.rc-dd.kz
«Мектепке дейінгі балалық шақ» РММ
Астана қаласы, VIP-қалашығы, 3
тел.29-56-29, e-mail: rcdd_info@mail.ru

Республикалық ғылыми-ақпараттық әдістемелік журналы

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын және ақпараттық агенттікті есепке қою туралы № 14553-Ж куәлігімен есепке қойылды (15.09.2014ж.)

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской общественности в виде информационного материала

Редакция алқасы

Директор

Бижан Құрманғалиқызы Игенбаева

ҚР Білім және ғылым министрлігі «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының директоры, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Шарапат Сейсенбекқызы Сұлтанғазиева

ҚР Білім және ғылым министрлігі Мектепке дейінгі және орта білім беру департаменті Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту басқармасының басшысы, педагогика ғылымдарының кандидаты

Әзия Елеупанқызы Жұмабаева

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті Мектепке дейінгі және бастауыш білім беру теориясы мен әдістемесі кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Сайраш Нағашбайқызы Жиенбаева

Қыздар педагогикалық университетінің педагогика-психология факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Маржан Анесқызы Ғалымжанова

«Өрлеу» БАҰО АҚ филиалы Атырау облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының директоры, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, Халықаралық Ақпараттандыру академиясының академигі

Алмагүл Даниярқызы Бұғыбаева

Қарағанды облысы білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығының әдіскері

Гүлнар Қайроллақызы Исакова

Астана қаласы №73 «Аяулым» балабақшасының меңгерушісі

Редактор: Айдана Шотбайқызы

Дизайнер: Махатова Айгерим Ерболқызы

МАЗМҰНЫ • СОДЕРЖАНИЕ

УАҚЫТ МӘСЕЛЕЛЕРІ • ПРОБЛЕМЫ ВРЕМЕНИ

Б.Қ.Игенбаева. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұндық құрылымының дамуы мен қалыптасуы.....5

Ш.А.Жанаева. Мектепке дейінгі білім берудің заманауи үрдістері.....9

М.Н.Ерманова. Қазақстанда мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының даму тарихы.....14

Ж.Б.Бликова., Д.Ж.Амиргалиева., Основные этапы истории становления и развития дошкольного образования в Семипалатинском регионе.....19

ҒЫЛЫМИ ЖАҢАЛЫҚТАР • НАУЧНЫЕ НОВОСТИ

С.Н.Жиенбаева. Мектепке дейінгі балаларға шет тілін үйретудің әдістемелік мәселелері24

ИННОВАЦИЯЛАР • ИННОВАЦИИ

А.С.Курпеева. АСТIVINSPIRE бағдарламасын балабақшада тиімді қолдану28

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР • НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Динара Шайхы. Ата-баба мұрасы - болашаққа аманат31

Б.А.Афинова. Патриотическое воспитание в условиях реализации общенациональной идеи «Мәңгілік ел»37

БАЛА-МЕДИА • МЕДИА-РЕБЕНОК

Назым Нұрсұлтан. «Ұлан»-ның ұландары.....39

ҚОҒАМДАҒЫ БАЛА ТҮЛҒАСЫ • ЛИЧНОСТЬ РЕБЕНКА В ОБЩЕСТВЕ

Г.Ж.Курмангожина. Игра как средство воспитания детей дошкольного возраста.....41

АТА-АНА УАҚЫТЫ • ВРЕМЯ РОДИТЕЛЕЙ

Н.Ө.Сүйінова. Балабақша баламызға не үйретті44

ҮЗДІК ТӘЖІРИБЕ • ЛУЧШИЙ ОПЫТ

М.А.Кунасова. Тарихы терең – Мәңгілік Ел.....47

А.Д.Бугубаева. Караганда – колыбель дошкольного воспитания в Казахстане.....53

ЗИЯТКЕР • ИНТЕЛЛЕКТУАЛ.....57

НЫСАНА • ОБЪЕКТ

А.Ө.Молдабекова. Тіл мүкестігін түзетудің тиімді әдіс-тәсілдері.....61

Б.С.Омар. Социальная адаптация дошкольников с особыми образовательными потребностями средствами лекотеки ...65

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫҢ МАЗМҰНДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫНЫҢ ДАМУЫ МЕН ҚАЛЫПТАСУЫ

Б.Қ.Игенбаева

*педагогика ғылымдарының кандидаты,
доцент*

Еліміздің мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінің қалыптасуы тарихи күрделі даму кезеңдерінен өтті. Оның мазмұны қоғам дамуының бағыт-бағдарына қарай жаңарып, заман талабына сай өзгеріп отырды. Тарих беттерін парақтайтын болсақ, 1917 жылы желтоқсан айында Кеңестік Халық ағарту комиссариатының баланың туылған сәтінен бастап, оны жан-жақты дамытуды іске асыру қажеттігі айтылған «Мектепке дейінгі тәрбие туралы» декларациясы жарияланды.

1919 жылғы Коммунистiк партияның VIII съезінде қабылданған бағдарламада бала тәрбиесі мәселесін жетілдіру мақсатында мектепке дейінгі мекемелердің желісін құру: ясли, бақша ашу міндеттері белгіленді. Сөйтіп осы жылы Кеңес халық ағарту комиссариаты балаларды тәрбиелеудің маңызды факторы ретінде мектепке дейінгі мекемелердің жұмысын ұйымдастыру, әйелдерді социалистік құрылыстың барлық саларына тарту мәселесі қарастырылған «Біріңғай еңбек мектебінің ережесі» және мектепке дейінгі тәрбиенің негізгі қағидалары нақтыланған алғашқы «Инструкция по ведению очага и детского сада» нұсқаулығы ұсынылды.

1929 жылы Кеңес халық ағарту комиссариатының «Мектепке дейінгі мекеменің мектеппен байланысы және жұмысты жоспарлау туралы» әдістемелік хаты жіберілді. Осыдан кейін «Мектепке дейінгі мекемелерге арналған бағдарлама» әзірлеу жұмыстары қолға алына бастайды. Сөйтіп, 1932 жылы мектепке дейінгі педагогика және психология саласындағы ғалымдардың, педагог мамандардың қатысуымен мектепке дейінгі білім беру бағдарламасының алғашқы жобасы әзірленеді.

Кеңес Үкіметінде мектепке дейінгі тәрбиенің сапасын жақсарту үшін балабақша жұмысының ғылыми негізделген бағдарламасын жасаудың маңызы зор болды. Әрбір бағдарламалық материал белгілі тарихи кезеңде пайда болып, мектепке дейінгі тәрбиенің теориясы мен практикасының дамуының деңгейін айқындап берді.

Бұл құжат қызмет түрлеріне сәйкес мынадай бөлімдерден тұрды: қоғамдық-саяси тәрбие, еңбек тәрбиесі, музыкалық-қимылдық тәрбие, бейнелеу әрекеті, математика, сауат ашу. Осы Бағдарламаның шығуы мектепке дейінгі мекемелердің жұмыстарын реттеуге, педагог-тәрбиешілер қызметінің бағытын айқындауға және білімін кеңейтуге мүмкіндік берді.

Бірақ бағдарламадағы әрбір бөлімі бойынша қарастырылған біліктер мен дағдылардың көлемі шағын болған.

1934 жылы жетілдірілген «Тәрбиелеу бағдарламасы» шығарылады. Онда балабақшадағы балалармен жүргізілетін жұмыс мазмұны, оны ұйымдастыру жолдарына баса назар аударылған. Ол мынадай бөлімдерден тұрған: қоғамдық тәрбие, дене тәрбиесі, сурет салу, мүсіндеу, тіл дамыту, кітаппен жұмыс, табиғат туралы білім негіздері, алғашқы математикалық түсініктерді қалыптастыру, сауат ашумен айналысу. Бірақ бұл бағдарламаның да кем тұстары болды, олар: күрделі танымдық материал күрделі, балалардың жас ерекшеліктері ескерілмеген, педагогикалық процесті ұйымдастыруда тәрбиешінің жетекші рөлі толық айқындалмаған.

Кеңес Одағы Коммунистік партиясы орталық комитетінің «Халық ағарту комиссариаты жүйесіндегі педагогикалық бұрмалаушылық туралы» 1936 жылғы 4 маусымдағы қаулысына сәйкес мектепке дейінгі

тәрбие бойынша жаңа бағдарламалық құжат жасау қажет болды.

Осыған байланысты 1938 жылы «Балабақша тәрбиешісіне арналған нұсқаулық» шығарылды. Онда мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу міндеттері айқындалды. Балалардың жас ерекшеліктері, тұлғаны жан-жақты дамыту туралы айтылды. Бірақ Нұсқаулықта балалармен ұйымдастырылатын жұмыс мазмұны жас топтарына сәйкес емес, тәрбиенің жеке бөлімдері бойынша анықталған. Дене, ақыл-ой, адамгершіліктәрбиесі Нұсқаулықта жан-жақты қарастырылмаған, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мәселелері ғылыми негізделмеген, ата-аналармен жұмыс түрлері қамтылмаған.

1953 жылы тәрбиелеу-оқыту жұмысының сапасын арттыру және балаларды мектепке даярдау мақсатында балабақшада оқытуды енгізуге байланысты «Нұсқаулық» қайта өңделіп, бағдарлама ретінде тәрбиешінің басқаруымен ұйымдастырылған сабақтарда балалар игеретін білім беру мазмұны нақты берілген.

Онда психологиялық, педагогикалық ғылымның жаңа жетістіктері, озат тәжірибелер, сондай-ақ балаларды ана тіліне оқытудың, оларды қоршаған ортамен таныстыру, музыкаға тәрбиелеу ескерілген. Балалардың анатомиялық, физиологиялық, психологиялық ерекшеліктері ескеріліп, кіші (3-4 жас), ортаңғы (5 жас) және ересек (6 жас) топтарға арналып әзірленген. Сондай-ақ балалардың денесі, ақыл-ойы, адамгершілік қасиеттерін дамыту, еңбек және көркем сөйлеуге тәрбиелеу, ойын әрекетіне басшылық жасау және т.б. көрсетілген.

1959 жылы 21 мамырда Коммунистік партия орталық комитеті мен СССР Жоғарғы Кеңесі ерте және мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеу туралы ғылымның қол жеткен даму деңгейін ескеріп, «Мектепке дейінгі балалар мекемелерінің болашақ дамуы және мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оларға медициналық қызмет көрсетуді жақсарту шаралары туралы» қаулы қабылдады. Қаулыда Үкімет жергілікті жерлердің жағдайлары мен мүмкіндіктерін ескеріп, мектепке дейінгі мекеменің екі типін: ясли мен балалар бақшасын - бірінғай мектепке дейінгі мекемеге (ясли-бақша) біріктіруді және мектепалды мен мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің бірінғай бағдарламасын әзірлеуді ұсынды. Бағдарламаны әзірлеу Кеңес одағы педагогикалық ғылым академиясы мен медицина ғылым академиясына бірге жасау тапсырылды.

1960 жылы мектепке дейінгі білім беруді ғылыми қолдауға маңызды үлес қосқан Кеңес Одағы педагогика ғылымдарының академиясы құрылды. Мектепке дейінгі педагогика, балалар психологиясы және әдістемесін дамытудағы жетістіктер мектепке дейінгі тәрбие практикасы үшін барынша жетілдірілген құжаттың жасалуына негіз болды.

Осылайша, 1962-1965 жылдары Қазақстанда мектепке дейінгі тәрбие жүйесінің дамуы мен қалыптасуында үлкен бетбұрыс жасалды. 416 мың бала қамтылған мектепке дейінгі мекеменің желісі 5054-ке жетті. 1963-64 оқу жылы еліміздің мектепке дейінгі мекемелері Кеңес Одағы ағарту министрлігі бекіткен «Балабақшадағы тәрбие бағдарламасы» ерте және мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған мемлекеттік құжат ретінде қолдануға ұсынылды.

«Балабақшадағы тәрбие бағдарламасы» - мектепке дейінгі мекемелерде тәрбиелеу-оқыту жұмысының мақсаты мен міндеттерін және мазмұнын анықтайтын мемлекеттік құжат болып танылды. Бағдарламада жалпы халықтық білім беру жүйесінің алғашқы баспалдағы, жаңа адамды, коммунистік қоғамның болашақ белсенді құрылысшысын қалыптастырудағы балабақшаның рөлі сипатталып, мектепке дейінгі мекемелердегі әрбір жас тобында тәрбиелеу-оқыту мектепке дейінгі баланы жан-жақты дамытуға бағытталған педагогикалық процестегі тәрбиешінің жетекші рөлі көрсетілген. Аталған бағдарламаға сәйкес әрбір одақтағы республикада жергілікті ерекшеліктерді (ана тілі, ұлттық дәстүрлер және т.б.) ескеріп, өз бағдарламалары жасалды.

Осы бағдарлама одақтас республикаларда соның ішінде Қазақстанда да 1964 жылы қосымшалар мен өзгерістер енгізіліп қайта басылып шығарылды. Дене тәрбиесі бөлімі сабақтарда, серуен кезінде, қимылды ойындар барысында балалардың қимыл белсенділігін ынталандыратын жаттығулармен толықтырылды, таңғы жаттығудың балаларды сауықтырудағы мәні күшейтіліп, оның ұзақтығы артты. Жылдың суық және жылы кезеңдері ескеріліп, барлық жас топтарына Күн тәртібі құрылды. Қазақстанда мәдени-тарихи және өлкетану бағыттарымен жұмыс бөлімдері қосылды.

Еліміздегі мектепке дейінгі тәрбиелеу жүйесін дамытуда 1984 жылдың мамыр айындағы Кеңес Одағы Министрлер Кеңесінің «Мектепке дейінгі қоғамдық тәрбиені одан әрі жақсарту және балаларды мектепке даярлау туралы» қаулысының маңызы зор болды. Онда мектепке дейінгі мекемелер желісін кеңейту жоспарланып, тамақтандыруға шығынның барынша жоғары нормалары енгізілді, баланы күтуге төлем ақының өлшемі қарастырылды, тәрбиешілердің еңбекақысын едәуір көтеру қарастырылды, ясли және ересек топтардағы тәрбиешілердің, медицина қызметкерлерінің теңестірілген демалысы белгіленді.

Реформаның негізгі ұстанымдарына сәйкес мектепке дейінгі қоғамдық тәрбиені жетілдіру бағыты айқындалған 1984 жылы жаңа «Балабақшада тәрбиелеу мен оқыту» типтік бағдарламасы шықты. Бағдарлама баланың жасына сәйкес педагогикалық процестің тұтастығы, үздіксіздігі, тәрбие мен оқыту мазмұнының ғылымилығы, олардың бірлігі, жүйелілігі, сабақтастығы ескеріліп әзірленген. Тәрбиелеу-оқыту жұмысының көлемі екі бөлім бойынша «Балаларды тәрбиелеу және тіршілік әрекетін ұйымдастыру», «Сабақтарда оқыту» берілген. Осы бағдарлама қазақстандық ғалымдар мен педагог мамандардың қатысуымен өңделіп, қазақ тіліне аударылып, қазақ балабақшаларына құжат түрінде берілді. Екінші сәбилер тобынан бастап, бағдарламаға қазақ халқының ертегілері, халық ауыз әдебиеті (жұмбақтар, мақал-мәтелдер), қазақ жазушыларының шығармалары енгізілді.

Ал Қазақстандағы мектепке дейінгі тәрбие жүйесінің дамуына және балабақшалар желісін кеңейтуге өздерінің сүбелі үлесін қосқан, құнды әдістемелік оқу құралдарды әзірлеген Н.Құлжанова («Балабақшадағы тәрбие», «Ана мен бала»), Б.Баймұратова («Біздің кітап», «Мектепке дейінгі ұйымдарда және отбасында баланың тілін дамыту әдістемесі», «Баланы мектепке қалай даярлауға болады?» т.б.) және А.К.Меңжанованың еңбектері осы күнге дейін мектепке дейінгі жастағы бала тәрбиесінде маңызын жойған жоқ.

1992 жылы Ы.Алтынсарин атындағы педагогикалық ғылыми зерттеу институты Мектепке дейінгі білім беру зертханасында «Балбөбек» бағдарламасы (М.С.Сәтімбекова, Б.Баймұратова, Ф.Жұмабекова) әзірленіп, бірнеше жыл бойы эксперимент алаңдарында сынақтан өткізілді. Нәтижесінде мектепке дейінгі жастағы балаларды ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеудің дәстүрлі әдістемелік жүйесі қалыптасты.

2006 жылы «Балбөбек» бағдарламасы өңделіп, толықтырылған нұсқасы қайта басылды. Бағдарламада көзделген басты мәселе - балабақшада тәрбие мен білім беруді кіріктіре жүргізу, апталық жүктемені азайту, балаларды еңбекке баулу, ізгілікке, мейірімділікке тәрбиелеу болды.

Соңғы онжылдықта «Қарлығаш», «Қайнар», «Алғашқы қадам», «Зерек бала», «Біз мектепке барамыз» т.б. білім беру бағдарламалары әзірленіп, кеңінен қолданылып келді.

2013-2014 жылдары қолданыстағы білім беру бағдарламаларының саны мен сапасы бойынша жүргізілген зерделеу жұмысы олардың атауы түрленіп, санының артып отырғанын көрсетті. Баламен ұйымдастырылатын жұмыс түрлеріне, тақырыптық жоспарлауға, қосымша білім беруге арналып, әр түрлі бағытқа ие бола бастағаны, жекеленген тақырып аясында әзірленген авторлық бағдарламаларға

айналғаны анықталды.

Сондай-ақ мектепке дейінгі білім беру мазмұны бойынша шетел тәжірибелері де зерделенді.

Мемлекет/жас	0	1	2	3	4	5	6	7
Ресей	ФГОС							
Финляндия	Мектепке дейінгі оқыту бағдарламасы							
Германия	Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды тәрбиелеу бойынша білім беру ұсыныстары						15 жасқа дейін	
Ирландия	Балалардың білім беру бағдарламасы							
Жапония	Балаларға күтім көрсететін орталықтарға арналған ұлттық білім беру бағдарламасы							
Белорусь	Мектепке дейінгі білім беру бағдарламасы							
Шотландия	Перинаталдық кезеңнен үш жасқа дейінгі - педагогикалық кадрлар нұсқаулық			Жетістікке жету бағдарламасы			18 жасқа дейін	

Мониторинг нәтижелері ғылыми қызметкерлермен, мектепке дейінгі білім беру саласының мамандары және тәжірибелі педагогтарымен түрлі республикалық және өңірлік іс-шараларда талқыланды.

Нәтижесінде республикадағы білім беру жүйесін жаңғырту аясында, нормативтік құқықтық базаны жетілдіруді қажет ететін мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнын және білім беру үдерістерінің әдістерін жаңарту туралы шешім қабылданды.

Бүгінгі күні мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпыға міндетті Мемлекеттік стандарты жаңартылды, оның негізінде 1 жастан 6(7) жасқа дейінгі құрылымды толық қамтитын Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасы (ҚР БҒМ №499 бұйрығы 2016 ж.) әзірленіп, еліміздегі мектепке дейінгі 77 ұйымда сынақтан өткізіліп, 2016 жылдан бастап, еліміздің барлық өңірлеріндегі мектепке дейінгі ұйымдарда қолданысқа енгізілді.

Аталған Үлгілік бағдарламаның мазмұны жоғарыда зерделенген білім беру бағдарламаларының ұтымды тұстары мен ғылыми зерттеулерге сүйене отырып, жалпыадамзаттық құндылықтарды дәріптейтін «Мәңгілік ел» идеясына негізделді, заман талабына сай баланың дамуына қажетті жағдай туғызуды қарастыратын дидактикалық ұстанымдарға сәйкес құрылды.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасының құрылымы мен мазмұнындағы және оның әдістемелік кешенінің басты ерекшеліктері:

- балалардың жас кезеңдерінің ескерілуі;
- білім беру салаларының өтпелі тақырыптар арқылы кіріктірілуі;
- баланың білім, білік және дағдыларының жасына сәйкес даму деңгейінің көрсеткіші - күтілетін нәтижеге бағдарлануы;
- білім беру үдерісінің өтпелі тақырыптар жүйесімен ұзақ мерзімді (перспективалық) және қысқа мерзімді (циклограмма) жоспарлануы;
- баланың бағдарлама мазмұнын игеру деңгейін анықтаудың әдістемелік ұсынымдарының жүйеленуі.

Осы бағыттағы тәрбие мен оқыту мазмұнын балаға игерту, оларды тәрбиелей отырып, мектепке оқуға даярлау кәсіби қалыптасқан педагогтың құзырындағы жауапты қызмет екені баршамызға мәлім. Іске сәт, әріптестер.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпығаміндетті стандарты, 2015 ж.
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы, 2016 ж.
3. Ильясова А.Н. Становление и развитие педагогической теории Казахстана (1900-1960 гг.), Алматы, 1997.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЗАМАНАУИ ҮРДІСТЕРІ

Ш.А.Жанаева

*Семейдің М. О. Әуезов атындағы
педагогикалық
колледж директоры, ф.ғ.к.*

М.О.Әуезовтің есімімен аталатын білім ордасы - білім нұрын шашқан жүздеген, мыңдаған қазақ мұғалімдерін даярлаған білікті оқу орны. Семей топырағында алғашқы қазақ интеллигенциясын қалыптастыруда, ақын-жазушылар, ғалымдар тобын даярлап шығаруда биік те дара тұрған білім ордасы.

Бүгінгі М.О.Әуезов атындағы педагогикалық колледжі мұғалімдерді даярлау ісінде Республикаға кеңінен танымал іргелі оқу орнының бірі. Оқу орнының қабырғасында ғасыр басында негізі қаланған мектепке дейінгі білім мен тәрбие беру мамандығы өз бастауларын өз ұлтын өркениетті елдер қатарынан көруге ұмтылған қазақ зиялыларының бірегейі Нәзипа Құлжанованың есімімен байланыста қарастырады. 1905 - 1920 жылдар аралығында сол кездегі Семейдің оқытушылар семинариясында педагогикалық қызмет атқарған Нәзипа Сегізбайқызы қоғам өміріне белсене араласқан қайраткер, өткір журналист, педагог-тәлімгер ретінде танылды.

Н.С.Құлжанованың «Мектепке дейінгі тәрбие» атты еңбегі - қазақ педагогикасында сәбилер тәрбиесіне арналған алғашқы әдістемелік құрал болса, «Ана мен бала тәрбиесі» атты кітабындағы қазақ әйелінің қоғамдағы орнын ұлт тәрбиесімен байланыста қарастырған қайраткерлік көзқарасы бүгінгі күннің де өзекті мәселесі. Н.С.Құлжанованың ұлтқа қызмет етудегі қайыспас қайраткерлік тұлғасы - бүгінгі даярлап отырған ұрпақтарымызға үлгі - өнеге, педагогтың педагогикалық мұрасын насихаттау мақсатында колледжде Н.С.Құлжанова атындағы дәрісхана жұмыс жасайды.

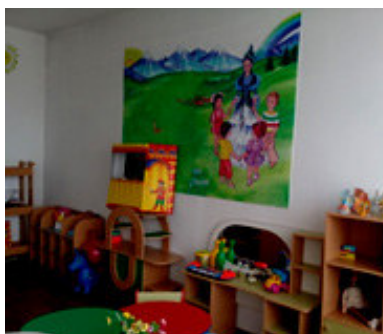

Оқу орнында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға үлес қосқан педагогтар: Крюкова В. А., Лыткина Н. Я., Райымбекова Н. С., Маслова В. А., Бүркітбаева Р. М., Лұқпанова З. Л., Абремская Т. И., Битебаева М. С., Мұхаметжанова Н. Д., Хамидулина Н. А., Петрова Т. И., Каштекова Б. А. Полулях Е.А. т.б.болды.

М.С.Битебаеваның «Тұмар» авторлық бағдарламасы – мектепке дейінгі мекемелерде ұлттық тәрбие берудегі қоғам қажеттілігіне қарай жасалған құнды бағдарламаның бірі. Бұл бағдарлама бүгінде қаладағы «Ертөстік» балабақшасы жүйесіне енгізілген.

Бүгінде колледж «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығы бойынша 2010 жылдан бастап «Мектепке дейінгі ұжымдардың тәрбиешісі» біліктілігімен мамандарды даярлайды. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту – үздіксіз білім беру жүйесінің алғашқы деңгейі ретінде қазіргі тұрақты өзгеріп тұрған әлемде табысты бейімделуге қабілетті бала тұлғасының қалыптасуы мен дамуы үшін жағдайлар жасайды. Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында: «Біздің жұмыстарымыздың білім беру саласындағы басымдықтарында бүкіл әлемдегі сияқты Қазақстан мектепке дейінгі білім берудің жаңа әдістеріне көшу керек», - деген болатын. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отыр. Маман даярлау ісінде олардың жан-жақты білім алуларына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау - әр педагогтың міндеті. Оқу орнында мамандарды даярлауға қажетті жағдайлар жасалған: техникалық құралдармен жабдықталған, интербелсенді тақталы, мектепке дейінгі білім беру зертханасы бар оқу дәрісханасы жұмыс жасайды.

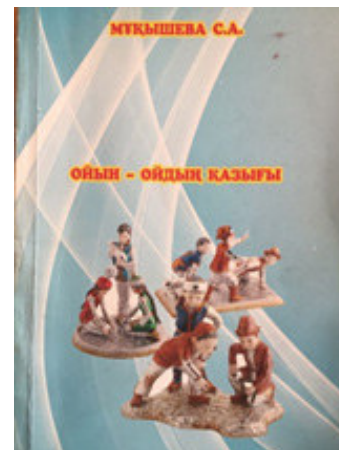
Колледж әдіскерлері білім алушыларды кәсіби тұрғыдан даярлауға ғылыми ізденіспен, шығармашылықпен өз үлестерін қосуда. Теориялық білім іс тәжірибемен ұштасқанда толық сипат алатыны анық. Осы ретте оқытушылар түрлі деңгейдегі іс-шараларды бірізді ұйымдастырып келеді: мысалы,

2016-2017 оқу жылында «Балабақшадағы инклюзивті білім берудің еркешеліктері» тақырыбында дөңгелек үстел, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудағы ойын технологиясын қолданудың өзіндік ерекшеліктердің көрсету, ойынның балалар өмірінде алатын орны білім деңгейі мен таным белсенділігіне қарай әсер ететіндігін меңгерту, мектепке дейінгі ұйымдармен ынтымақтастықты нығайту мақсатында қала тәрбиешілермен «Тәрбиешінің жұмыс технологиясы» атты тренинг, қалалық деңгейде «Жұлдыз-Ардақ» балабақшасының әдіскері, психологы, логопеді, дефектологының қатысуымен «Мектеп жасына дейінгі балалардың тіл кемістіктерін түзету жолдары» тақырыбында ашық үйірме отырысы ұйымдастырылды.

Колледж әдіскерлері: А.С.Маметекованың «Балабақшада өткізілетін ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті және оны талдау үлгісі»,

С.А.Мұқышеваның «Ойын-ойдың қазығы» атты оқу құралдары білім алушылар тарапынан және балабақша тәрбиешілері тарапынан қолданысқа ие.

Мектепке дейінгі ұйымдарда оқыту процесінің мазмұндық болмысын жаңа әдіснамалық тұрғыдан негіздеуді талап етеді. Бүгінде ХХІ ғасыр білімі деп батыл санауға болатын инновациялық креативті білім беру мәселесі алға қойылып отыр. Инновациялық креативті білім беру – қазіргі мектептерде, балабақшада оқытудың шығармашылық қызметі сапасын анықтайтын, жаңаны тану мен жасауға бейімделу арқылы танылатын әрбір жеке тұлғаны қалыптастыруға бағыттайтын интеллектуалдық процесс. Білімнің алғашқы бастамасын мектепке дейінгі ұйымдарда алған бүлдіршін баланың шығармашылық әрекет арқылы білімді біртіндеп қалыптастыруы жүзеге асырылады. Осы бағытта колледж білім алушыларының іс тәжірибелік іскерліктері мен дағдыларының,

құзыреттіліктерінің қалыптасуына әлеуметтік серіктестіктермен байланыс жұмыстары үздіксіз жүзеге асырылады. Іс тәжірибе базалары қаладағы мектепке дейінгі ұйымдар: «№1 Арман ясли-бақшасы», «Жұлдыз-Ардақ», «Қуаныш», №8 «Балбөбек», «Нұрдәулет», №6 «Нұрсауле», №12 «Ажар» ясли-балабақшалары».

Балабақшада машықкерлер ұйымдастырылған оқу қызметтерін жаңа мазмұнда жүргізеді, балалардың күннің бірінші және екінші жартысындағы күн режимдерін ұйымдастырады, ертеңгіліктер мен сауықтыру мерекелік іс шараларды бірлесіп ұйымдастыруға ат салысады.

Қазіргі кезде болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім беру кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етіп отыр. Үштілділік туралы ел Президенті Н. Ә. Назарбаев 2007 жылғы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты жолдауында: «Қазақстан бүкіл әлемде халқы үш тілде пайдаланылатын жоғары білімді ел ретінде танылуы тиіс. Бұлар: қазақ тілі-мемлекеттік тіл, орыс тілі- ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі- жаһандық экономика, ойдағыдай кірігу тілі» [1] деген болатын. Тіл мәдениетін игеру - әр баланың сәби шағынан басталып, ары қарай біртіндеп жетіліп отыратын үрдіс. Осы ретте колледжде 2013 жылдан бастап «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығы, «Мектепке дейінгі ұжымдардың тәрбиешісі» көптілді жүйеде біліктілігі бойынша мамандар даярланады. Көптілді оқыту - жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, баланы дамытатын, өз қабілетін дамытуға мүмкіндік беретін бүгінгі күннің ең басты мәселесі. Қазақстандағы көптілді білім беру моделі әр білім алушының мектеп жасына дейінгі кезеңінен бастап, ел дамуының игілігі үшін бойындағы тұлғалық қабілеттерін ашуға үш тілді - қазақ, орыс, ағылшын тілдерін қарқынды түрде меңгеруге бағытталған. «Мектепке дейінгі ұйымдарда тілдің үштұғырлығын дамыту» бағдарламасы негізінде оқыту үрдісінде үш тілді (қазақ, орыс, ағылшын) оқытуға басымдық беріледі. 2014 жылдан колледжде «Оқу процесіне көптілділікті енгізудің тиімді жолдары мен

Семейдің М.О.Әуезов атындағы педагогикалық колледжіндегі мектепке дейінгі тәрбие және оқыту ісінің бүгінде бәсекеге қабілетті мамандар даярлаудың орталығына айналуы - ғасырлық тарихы бар, осы салада еңбек еткен педагогтар олардың өшпес мұралары мен қызметінің бүгінгі күнмен сабақтастығының, үздіксіздігінің көрінісі десек те болады. Оқу орны мемлекет саясатын жүзеге асырушы ретінде, қоғамдық сұраныс пен тапсырысты орындауда инновациялық-креативті сапалы білім мен саналы тәрбие беру арқылы Қазақстан ішінде ғана емес, әлем деңгейінде бәсекеге қабілетті мамандар даярлау ісі жалғасын таба бермек.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Н. Ә. Назарбаев «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» Қазақстан халқына Жолдауы. А., 2007

ҚАЗАҚСТАНДА МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ ДАМУ ТАРИХЫ

М.Н.Ерманова

*«Мектепке дейінгі балалық шақ»
республикалық орталығы,
мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту
мазмұны бөлімінің басшысы*

Мектепке дейінгі білім беру жүйесі ғасырлық тарихта күрделі жолдан өтті. Елдің мәдени және әлеуметтік-экономикалық дамуымен бірге осы жүз жылдың ішінде мектепке дейінгі білім беру саласы да үздіксіз дамып отырған. Кеңес Үкіметі құрылғаннан кейін елдің әлеуметтік жағдайын жақсарту үшін осы саланың дамып, өркендеуіне үлкен бетбұрыс жасалған.

Осы кезеңде Қазақстан үшін қоғамдық мектепке дейінгі тәрбиені дамыту мәселесінің маңызы зор болған, өйткені өмір бойы мал бағумен айналысып, көшіп жүрген халықты отырықшылыққа көшіру жағдайында ең алдымен әйелдерді азат ету және оларды қоғамдық өмірге, өнеркәсіптік жұмысқа тартумен байланысты саяси маңызды жұмыстармен тұспа-тұс келген.

Деректерге сүйенсек, Қазақстанда алғашқы балалар бақшасы Верный (қазіргі Алматы) қаласында, Семей, Орал, Қызылорда қалаларында балалар алаңдары және мектепке дейінгі киіз үйлер түрінде 1917 жылдан бастап ашылып, 1921 жылы олардың саны 115-ке жеткен.

Елдегі ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің қарқынды дамуы мектепке дейінгі мекемелердің желісін кеңейтуге зор әсер еткен, себебі осы аталған жұмыстарға балаға қарап үйде отырған әйелдерді тарту сол жергілікті жерлерде мектепке дейінгі мекемелерге сұранысты арттырған. Екінші дүние жүзілік соғыс жылдарында да елдегі балабақшалар саны артқан. Мысалы, 1941 жылы балабақшалар саны 521 болса ондағы бала саны 25721, ал 1945 жылы балабақша саны 705 болса, ондағы бала саны 42972 жеткен. Бұл сол жылдардағы сұрапыл соғыс жағдайына қарамастан мемлекеттің балаларға деген аялы алақаны мен ыстық қамқорлығын дәлелдейді. Әрине соғыс уақыты болғандықтан қазіргідей жылы жай, жұмсақ төсек, уақытылы құнарлы тамақ болмағаны белгілі, бірақ осы қолдан бейімделген, жұпыны жабдықталған, балалар бақшасында балаларға қамқорлық пен күтім көрсетіліп, аналарының соғыс жылдары елдің азаттығы мен болашағы үшін жұмыс істеуіне, ал балаларға соғыс зардабынан қарны ашпай, аман қалуына ықпал еткен.

Соғыс жылдарынан кейін де мектепке дейінгі тәрбиенің даму қарқынының артқанын зерттеулер көрсетіп отыр. Сол жылдардағы елдің өшпес тарихына көз жүгіртетін болсақ, соғыс жылдарында ер азаматтардың соғысқа кетуіне байланысты елде жұмысқа жарамды ана мен етекте оратылған жас балалар қалған. Дәл осы кезеңде маңызды жұмыс күші ретінде елдегі аналарға ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп тізгінін ұстауға тура келген. Елдегі бұл әлеуметтік-экономикалық міндетті шешу, аналарды қоғамдық өнеркәсіпке тарту мектепке дейінгі балалар мекемелерінің жетіспеушілігіне әкеп соқтырған. Бірақ ауылдағы қазақтар үшін бұл айтарлықтай өзекті мәселе болды деп те айта алмаймыз. Өйткені анасы жұмысқа кеткенде үйдегі балаларға атасы мен әжелері қарайтын болған.

Осы жылдары сұм соғыстың басталып кетуі және елдегі түскен қаражаттың барлығы дерлік елді қорғауға жұмсалыуына және халықтық білім беруде балабақшалардың қызмет етуіне берілетін қажетті қаржының жоқтығына байланысты өнеркәсіптің жанынан балабақшалардың салынуы қарқынды дамыған.

1949 жылғы шілдедегі Қазақ ССР Министрлер Кеңесі «СССР Министрлер Кеңесінің 1949 жылғы 18 мамырдағы №2004 қаулысын іске асыру шаралары туралы» «Мектепке дейінгі балалар мекемелері мен перзентханаларды кеңейту және олардың жағдайларын жақсарту шаралары туралы» қаулыны қабылдады. Онда мектепке дейінгі мекемелердің санын арттыру бойынша республикалық Министрліктер мен ведомстволардың жұмыстарының нақты іс-шаралары анықталып, олардың материалдық базасын жақсарту және жоғары сапалы тамақпен жабдықтау қарастырылды. Қаулы 1949 жылғы 15 тамызға дейін 13140 баланы балабақшамен және 22500 баланы яслимен қамтамасыз ету жоспарын орындауды қойды. Сонымен бірге бұрын алынған және мақсатты түрде пайдаланылмаған ғимараттарды босатып, жөндеп балабақшалар мен балалар яслилеріне беру тапсырылды.

Ал 1956-1965 жылдары ірі әлеуметтік жобалар іске асырылды. Қазақстан үшін мұндағы маңыздысы тыңды (целинаны) игеру және Теміртауда Қазақстан магниткасы құрылысын салу, Қостанай облысында Соколов-Сарыбай темір кен орны ашылуы және ауылды жерлерде біріккен шауашылықтардың (совхоз) ашылуы осы жерлерге халықтың соның ішінде жастардың жан-жақтан ағылып көшіп келуіне, сонымен бірге әйелдерді халық шараушылығына жаппай тартуға, нәтижесінде ауылдар мен өнеркәсіпті қалаларда балабақшалардың жаппай ашылуына ықпал еткен.

Осы жылдары халықтық білім беру саласында түбегейлі өзгерістер орын алған. 1958 жылдың желтоқсан айында СССР Жоғарғы Кеңесі одағы «Мектеп пен өмірдің байланысын нығайту және халықтық білім беру жүйесінің болашақ дамуы туралы» Заңды қабылдаған. Онда кеңес мектебінің негізгі мақсаты: өскелең ұрпақты өмірге, қоғамдық-пайдалы еңбекке дайындау, алдағы жалпы және политехникалық білім беруді жетілдіру болды.

Осыған байланысты баланы өмірге дайындаудың алғашқы қоғамдық-педагогикалық баспалдағы ретінде мектепке дейінгі білім беруге талаптар жоғарылай бастаған. Балабақшалар саны көбейіп, ондағы орындар саны артады. 1958 жылдың аяғында 75355 бала контингентіне 1371 балабақша ашылып, оның ішінде 16 балабақша мен 2 топ қана қазақ тілінде жұмыс істеп, олар барлығы 489 қазақ балаларын қамтыған. Бұл сол кездері қазақ тілінде тәрбиелейтін балабақшаларға ғана қатысты мәселе емес сондай-ақ елдегі басқа да неміс, кәріс, ұйғыр және т.б. ұлттар үшін де өз ана тіліндегі балабақшалардың болмауы, халықтың әлеуметтік-мәдени сұранысын қанағаттандырмағанын және өкінішке орай өзге ұлттардың өз ана тілінде балаларын тәрбиелеуіне мүмкіндік болмағанын көрсетеді.

Сонымен 1958 жылы типтік үлгідегі 100 балабақша құрылысы салынып, басқа мақсатта қолданылып келген ғимараттар пайдалануға беріліп, барлығы 182 балабақша ашылған.

Ал тың жерлерді игеруде ауылдық жердерде маусымдық егін егу, оны жинау кезінде уақытша балалар алаңдары құрылған. Әрине аталған мекемелерде тәрбиелеу жұмысының деңгейі жоғары болмаған, бірақ сол жылдарда колхоздар мен совхоздарда аталған уақытша мектепке дейінгі мекемелерді ұйымдастыру жас балалары бар аналардың ауыл шаруашылығы жұмыстарына белсенді араласуына түрткі болған.

50 жылдардың соңы мен 60 жылдардың аяғында балалар мектепке дейінгі мекемелері жалпы білім беру жүйесінде орнықты орын алып, қоғамдық тәрбиенің тұрақты факторына айналған. Коммунистік партия орталық комитеті мен СССР Жоғарғы Кеңесінің 1959 жылғы 21 мамырдағы «Мектепке дейінгі балалар мекемелерінің болашақ дамуы және мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оларға медициналық қызмет көрсетуді жақсарту бойынша шаралар туралы» қаулысы сол жылдардағы болашақ ұрпақты оқыту мен тәрбиелеу ісін алдағы жақсартуға бағытталған маңызды құжаттардың бірі.

Балаларды балалар бақшалары мен яслилерде тәрбиелеудің бірінғай жүйесінің болмауы мектепке дейінгі тәрбиенің басты кемшілігі деп ескерген, Үкімет жергілікті жерлердің жағдайлары мен мүмкіндіктерін ескеріп, оларды мектепке дейінгі бірінғай ясли-бақшаға біріктіруді ұсынды. Оның мақсаты: балаларды туғаннан бастап мектепке барғанға дейін тәрбиелеу мен дамыту. Бұл Қаулы Кеңес одағындағы болашақ ұрпақты үздіксіз оқыту мен тәрбиелеуді қалыптастыруға ұйытқы болған.

Сонымен, 1960 жылы Қазақ ССР Министрлер Кеңесі Қазақ ССР ағарту министрлігімен ұсынылған «Біріккен мектепке дейінгі мекемелер және типтік штаттар туралы ережені» бекітті. Осы Ережеге сәйкес ясли бақшаларды бірге ұйымдастыру халықтық білім беру бөлімдеріне, өнеркәсіп мекемелеріне, колхоздар мен совхоздарға жүктелді. Барлық ясли-бақшалардың ведомстволық бағыныштылығына қарамастан ондағы тәрбиелеу-оқыту жұмысына басшылық және бақылау жасау халықтық білім беру бөлімдеріне жүктелді. Ясли-бақшалар әрбір жас топтары үшін оқшауланған бөлмелері, кемінде екі топқа арналған кіріп- шығатын жеке есігі, медициналық және оқшаулау бөлмелерінің, музыка және дене шынықтыру залдарымен, балалардың ойындары мен сабақтары үшін жасыл желекке оранған, қоршалған жер телімдері бар арнайы салынған немесе бейімделген ғимараттарда ашылған.

Осы ясли және бақшаларды біріктіру ондағы тәрбиелеу жұмысының сапасын жақсартып, сол жылдары осы жасалған қадамның дұрыстығын дәлелдеген, нәтижесінде педагогикалық талаптардың бірлігі мен тұрақтылығы сақталған, балаларды яслиден балабақшаға ауыстыруға байланысты мәселелер ығысып, тәрбиелеу жұмысының деңгейі артқан.

Қазақстанда мектепке дейінгі мекемелер санының қарқынды өсуі белсенді өнеркәсіп құрылысы аймақтарында жүрген. Оған мысал, 1959 жылы Қарағанды облысының Теміртау қаласында ең алғаш рет «Огонек» балабақшасы ашылып, 1967 жылы олардың саны республика көлемінде 70-ке жеткен. Осы 1967 жылы Қарағанды облысында 7600 орынға 30 ясли бақша, Шығыс Қазақстан облысында 1340 орынға 14 ясли бақша, Алматы облысында 4050 орынға 32 мектепке дейінгі мекеме ашылған.

1975 жылғы 29 тамыздағы Коммунистік партия орталық комитеті мен Қазақ ССР министрлер кеңесі «Республикадағы балабақшалар мен яслилерде қоғамдық мектепке дейінгі тәрбиелеу және дамытуды жақсартудың шаралары туралы» қаулысы республикадағы мектепке дейінгі тәрбиенің дамуына серпін берді. Осы қаулыға сәйкес ғимараттардың жаңа құрылысын, қосымша ғимараттарды беруді, ведомстволық мектепке дейінгі мекемелердің құрылысына министрліктер мен ведомстволар, өнеркәсіп мекемелері мен құрылыс ұйымдарын қосымша қаражат салуға тарту қарастырылған нақты шаралар әзірленді.

Мұнан басқа мектепке дейінгі мекемелердің қарқынды дамуы 10-ыншы және 11-інші бесжылдықтарда байқалады. Тек 1976-1980 жылдары 164256 орынға құрылыс салынған, оның ішінде мемлекеттік қаражаттың есебінен 138911 орынға, ал 28945 орынға өздерінің бастамалары бойынша құрылыс салынып енгізілген. Аталған жылдары мектепке дейінгі мекемелердің материалдық жағдайына аса мән берілген, олар жиһаздармен, жұмсақ жиһаздармен, ойыншықтармен, еңбек және бейнелеу әрекетіне қажетті құралдармен және т.б. жабдықталған. Осы 80-інші жылдары ауылдық жерлерде мектепке дейінгі мекемелердің дамуы шапшаң қарқында жүргізілген. Осы жылдары Қостанай облысында балаларды мектепке дейінгі мекемелермен қамтудың ең жоғарғы көрсеткіші 53,6 % құрап, мектепке дейінгі мекемелер желісі шапшаң қарқында дамыған.

Сонымен:

- 1970 жылы балабақша саны 4978 болса, ондағы бала саны 495 мың;
- 1980 жылы балабақша саны 7186 болса, ондағы бала саны 890 мың;
- 1988 жылы балабақша саны 8096 болса, ондағы бала саны 1млн астам;

- 1991 жылы балабақша саны 8881 болса, ондағы бала саны 865 мың болған.

Мектепке дейінгі мекемелердің дамуы, қоғамдық тәрбиенің сапасы тек қана ондағы материалдық-техникалық қорға ғана байланысты емес сондай-ақ тәрбиеші педагог құрамының саяси-идеялық, психологиялық-педагогикалық және арнайы дайындықтарына байланысты болған. Мектепке дейінгі тәрбиенің түрлі даму кезеңдерінде кадрларды даярлау және қайта даярлау үйлесімділігі түрліше болған.

1946-1980 жылдары тәрбиешілерді дайындау облыстық біліктілікті арттыру институттарының, өнеркәсіпке оқыту мектептерінің педагогикалық кластарының айлық курстарында, медучилище мен пединституттардың күндізгі және сырттай бөлімдерінде жүргізілген. Ал біліктілікті арттыру қалалық аудандық әдістемелік бірлестіктерінің, облыстық біліктілікті арттыру институттарының, жанындағы әдістемелік бірлестіктерде, ғылыми-практикалық конференциялар, семинарлар, педоқулар және т.б. жүргізілген.

1663-1664 оқу жылынан бастап мектепке дейінгі мекемелер ерте және мектепке дейінгі балалармен жұмысты қарастыратын кешенді «Балабақшада тәрбиелеу бағдарламасы» бойынша жұмыс жүргізуге көшкен. Зерттеулерге сүйенсек, осы кезеңде жоспарлаудың жақсартылғаны, сабақтарды ұйымдастырудың нақтылығы, оқу процесінде оқытудың техникалық құралдары (ТСО) мен жабдықтарды қолдану, қарым-қатынас жасаудың, әрекеттің әр алуан түрлерін қолдану байқалады. Мұның барлығы педагогикалық ұжымның тәртіпті жұмысын, әрбір тәрбиешінің жоғары біліктілігі мен теориялық және практикалық дайындығын талап еткен. Бірақ педагогикалық оқу орындары бұл міндеттерді шешуге дайын болмаған.

Республикада жоғары білікті мамандарды дайындау мәселесі соның ішінде қазақ тілінде даярлау өзекті мәселе болған. 1957 жылы Орал және Алматы қыздар педагогикалық институттарында мектепке дейінгі бөлімдер ашылып, нәтижесінде қыздар педагогикалық институты қазақ қыздарын қабылдай бастаған.

Орта және жоғары біліммен мамандарды даярлау кеңейтілгенмен, балабақша кадрлеріне сұраныстың күннен-күнге артуы мәселені түбегейлі шешуге мүмкіндік бермеген, сондықтан тәрбиешілерді даярлауға орта және жоғарғы оқу орындарының сырттай бөлімдері жұмылдырылған. Орал және Алматы қыздар педагогикалық институттарында Қарағанды, Қызылорда және т.б. педучилищелерінде мамандарды сырттай оқытып даярлауға бөлімдер ашылған.

Мектепке дейінгі мекемелерге педагогтарды даярлауда атқарылған ауқымды жұмыстар өз жемісін бере бастаған. Мысалы:

- 1953 орта білімі жоқтар 2041 педагог (ол барлық педагогтың 50,7%), жалпы орта біліммен 942 (23,4%), орта біліммен 853 (21,3%), жоғары біліммен 18 (4,6%), барлығы 3844 педагог болса;

- 1993 жылы орта біліммен 67928 (69,6%), жоғары аяқталмаған біліммен 3147 (3,2%), жоғары біліммен 20075 (20,6%), ал барлығы 97565 педагог болған.

Еліміздің Тәуелсіздігіне қол жеткізген алғашқы жылдарында мектепке дейінгі білім беру саласы еріксіз «оңтайландыруға» ұшырады: Осы 1991-2002 жылдар аралығында балабақшалар желісі 8 есеге қысқарған (8881-ден 1095 бірлікке дейін). Саладағы саясат сол уақыттан бері ең алдымен инфрақұрылымды дамытуға бағытталды. Мектепке дейінгі білім берумен қамтуды түбегейлі кеңейтуге Елбасының бастамасымен 2009 жылдан бастап іске асырыла бастаған «Балапан» бағдарламасы ықпал етті. Ал бүгінде 6 жылдан кейін біз 1991 жылғы (8881 бірл., 2015 жылы - 8834 бірл.) желі көрсеткішіне қол жеткізгенімізді қуанышпен айта аламыз.

Қазіргі таңда республикада 807,2 мың бала контингентіне 9410 мектепке дейінгі ұйым, оның ішінде 2336 – жеке меншік мектепке

дейінгі ұйым қызмет етеді.

Бүгінгі күні Қазақстан Республикасында білім беру мен ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамытудың мақсаты мен бағыттары айқындалған.

Елбасы өз сөзінде: «Біздің мақсатымыз айқын, бағытымыз белгілі, ол – әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына қосылу», – деп атап өткендей, біздің міндетіміз – аға буынның қажырлы еңбегі мен елдің күрделі тарихи арнасынан бастау алған мектепке дейінгі білім беру саласын дамыту жолында аянбай еңбек ету, мемлекет пен ата-ананың алдындағы ұрпақ тәрбиелеудегі жауапкершілігімізді жоғары ұстау, «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, еліміздің жан-жақты дамыған, бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. *Қазақстан Республикасы Президенті Н.Назарбаевтың Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру атты мақаласы. Айқын газеті.*
2. *Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (ҚР Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы №205 жарлығы)*
3. *История школы и педагогической мысли Казахстана Храпченков Г. М. Алматы-1998г.*

ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ ИСТОРИИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СЕМИПАЛАТИНСКОМ РЕГИОНЕ

Бликова Ж.Б.

старший эксперт РЦДД

Амиргалиева Д.Ж.

воспитатель д/с «Мирас

г.Усть-Каменогорска ВКО

История развития дошкольного образования отражает этапы формирования истории Казахстана. В конце XIX-ого века началась разработка вопросов образования среди коренного населения Акмолинской и Семипалатинской областей. «Дело шло довольно медленно для народа этого края, т.к. не был решен вопрос об открытии в областях сети начальных школ для инородцев. Ожидать благоприятного открытия школ для кочевников, можно только в том случае, если детям инородцев будет открыт свободный доступ в проектируемое учебное заведение...»

Главный попечитель Западно-сибирского учебного округа господин Л.Н. Лаврентьев в письме министру просвещения царской России 4 февраля 1899 года писал: «...нельзя не указать на особенно важное значение Семипалатинской учительской семинарии, как рассадника русской культуры среди кочевых киргизов и других инородцев, которых насчитывается в настоящее время в Семипалатинской области 55259 душ. Новая семинария тем более уместна в Степном крае, что она будет отвечать заботам правительства о просвещении полукошевого народа».

Настойчивость инспектора народных училищ г-на Алекторова и попечителя Западно-Сибирского учебного округа Л.Н.Лаврентьева увенчались успехом. 1 июля 1903 года в г. Семипалатинске было открыта Семипалатинская учительская семинария имени Наследника Цесаревича Алексея Николаевича.

Занимаясь подготовкой учительских кадров начального звена, семинария обеспечивала специалистами не только регионы Казахстана, Алтайский край, но и другие области России: Томскую, Тобольскую, Воронежскую, Тульскую, о чем свидетельствуют сохранившиеся в архиве документы.

Было принято 24 воспитанника из Семипалатинского, Керекуского, Усть-Каменогорского, Каркаралинского и Акмолинского уездов. Позднее стали принимать учащихся из Семиреченскую область, Тобольского уезда, Томской, Воронежской Тульской губерний.

Первым директором вышеупомянутого учебного заведения стал надворный советник г-н Александр Владимирович Белый. К приемным экзаменам было допущено 53 человека, выдержали экзамены и были

приняты в подготовительный класс 24 мальчика.

Первые семинаристы изучали такие предметы: закон божий (в здании находилась молельня), русский язык и словесность, история, география, естествознание, математика, искусство, основы сельского хозяйства, пение, ручной труд, гимнастика, медицина. В перечень учебных занятий с 1906 году дополнительно были введены французский, немецкий и латинский языки, где каждый семинарист в свободное от занятий время 2 раза в неделю получал уроки.

В формировании семинарии внесли вклад педагоги: братья Белослюдовы (выпускники Строгановского училища), учился в городе Уфе Т.Жомартбаев, Н. Я. Коншин, (выпускник Петербургского университета), после Томского института К.Н.Маргайлик, окончил духовную семинарию и Петроградский историко – филологический институт Сатпаев Абиkey Зеинович, И.Я. Малахов, В. Н. Попов, супруги Нургали и Назипа Кульжановы и др. Занятия велись в основном на русском языке, так как педагогов-казахов по существу еще не было.

Эти люди способствовали зарождению и формированию нового класса в Казахстане – интеллигенции, яркими представителями которого являются и выпускники семинарии – Мухтар Ауэзов, Каныш Сатбаев, Алькей Маргулан, Жусипбек Аймаутов, Турлыхан Касенов, Бекен Жамакаев, Азильхан Нуршаихов, Шакен Айманов и многие другие.

Начиная с 1917 г в республике стали создаваться первые детские сады, которые существовали в виде детских площадок. Такие площадки одними из первых открылись в городах Семипалатинск и Верный (ныне г.Алматы).

В городе Семипалатинске в 1921 г. насчитывалось 5 детских площадок: по одной для мусульманских и еврейских, три для детей русской национальностей.

В г. Алматы функционировала одна детская площадка на 300 детей, которую вскоре преобразовали в детский сад. В ряде областей создавались дошкольные юрты по обучению матерей правильному уходу за ребенком, дошкольные библиотеки, проводились «недели ребенка».

В 1922 году в целом в стране работали более 22-х детских садов и площадок.

Молодое советское государство заботится об этой кузнице кадров по ликвидации безграмотности в нашей республике. По решению Наркомпроса в 1928 в г. Семипалатинске открылся Русский педагогический техникум с четырехлетним сроком обучения. В составе техникума были дошкольное и политико-просветительное отделения.

В педагогический техникум посылаются самые преданные советской власти молодые люди. Принимали в техникум только детей рабочих и крестьян.

В СССР в те годы еще не было единой программы обучения учителей. В каждом техникуме преподаватели сами писали программу и план. Большое внимание в обучении уделялось политграмоте.

1920 – 30 годы это период коллективизации в стране, учащихся привлекают к участию в хлебозаготовках. Страна, особенно промышленный центры Петроград, Омск, нуждались в хлебе, продуктах. А в Прииртышье кулачество, а частью и середняки, срывали хлебопоставки. В течение всего периода хлебозаготовительной компании с 28 сентября по 14 декабря 1929 года принимали участие 73 учащегося и 6 преподавателей педтехникума. (из отчета заведующего Семипалатинского русского педагогического техникума А.М.Моргайлик (стр.115, дело 81, о планах и программах).

Работа учащихся выражалась в дежурствах при уполномоченных районах, в выполнении нарядов, в распространении займа, в сборе тары, и в выполнении секретных поручений райуполномоченных, в индивидуальной агитации среди посеvщиков, в работе с молодежью и женщинах, в культурной работе с посеvщиками района и с населением

района – проводили на собраниях доклады, ставили концерты и спектакли.

Потребность в педагогических кадрах была очень высокой. По архивным данным за 1936 года на II пятилетку требовалось – 20430 учителей, в том числе 10872 казаха, для дошкольных учреждений потребность-13000 человек. Такого количества дать педтехникумы не могли, несмотря на новые 62 отделения стране. Поэтому нехватку учителей решено было покрыть краткосрочными курсами по подготовке учителей. Таких, как были в с.Шемонаихе.

Мирную жизнь людей прервал грохот орудий. Наступили суровые годы Великой Отечественной войны. Многие учащиеся и выпускники педучилища ушли защищали нашу Родину. Среди них Герои Советского Союза Изгуты Айтыков, Василий Александрович Шулятиков, Василий Васильевич Бунтовских, педагоги Тиунов Е.Г, Перелыгин Л. М., Мирошин А.В и многие другие. В это тяжелое время и учащиеся и преподаватели стойко переносили, давали шефские концерты, дежурили в госпиталях, подписывались на государственный заем, рассылались подарки на фронт. В здании педучилища (по Степной улице) расположилась летняя школа, затем госпиталь. С окончанием войны педагогическое училище вернулось в свое здание.

Примечательно, что за годы Великой Отечественной войны было открыто еще 188 яслей-садов. К 1940 году во всех областях функционировало 517 дошкольных организаций с охватом более 21 тысяча детей дошкольного возраста.

Война окончилась, но время оставалось все еще очень трудным. В стране существовала карточная система, хлеб по карточкам получали по месту жительства, ларьки были разбросаны по всему городу. Приходилось стоять по несколько часов в очередях, часто учащиеся опаздывали на уроки, иногда пропускали занятия.

1947 год знаменателен тем, что длительного перерыва вновь открывается 1-й класс по подготовке работников дошкольных учреждений. Город и села области нуждались воспитателей детских садов и яслей. Заслуга директора педучилища Тюрина Л.И. состоит в том, что в трудные послевоенные годы, при полном отсутствии учебно-программной документации, было открыта новая специальность.

В 1950 году состоялся первый выпуск работников дошкольных учреждений, который, по сути, и заложил в нашем регионе профессиональную систему дошкольного образования и воспитания. Каждый из 30 специалистов первого выпуска оставил заметный след в системе дошкольного воспитания.

В 1953 году были объединены русское и казахское педагогические училища, и преобразованы русско-казахской педагогической училище имени К. Д. Ушинского. Выпускало педучилище учителей начальных классов и дошкольных работников. Основные задачи Семипалатинского русского - казахского педучилища заключались в следующем:

1. Подготовка образованных, культурных учителей начальной школы и дошкольных работников хорошо владеющих педагогическими умениями и навыками.

2. Улучшение постановки учебно - воспитательной работы, обращая особое внимание на воспитание у учащихся любви к детям и школе.

3. Привлечения учащихся с первого года обучения к работе с детьми путем участия в дежурствах базовой школы, проведения под руководством учителей внеклассной работы и присутствия на педагогических советах школы.

4. Способствовать всей организацией работы педучилища воспитанию у учащихся точности и аккуратности в исполнении своих обязанностей, умения держать себя в коллективе и стремления совершенствовать свои знания.

В 1965 году училище переезжает в здание старой семилетней школы

№10, которая размещалась в купеческом доме по улице Ленина. Из старой конюшни, расположенной во дворе, был построен актовый зал. Несмотря на материальные трудности, учебный процесс был организован на должном уровне.

В 1967 году учебному заведению присвоено имя М. Ауэзова. С марта 1970 года педагогическое училище переехало в свое родное здание, что по ул. Чокана Валиханова 138 (бывшая ул. Степная).

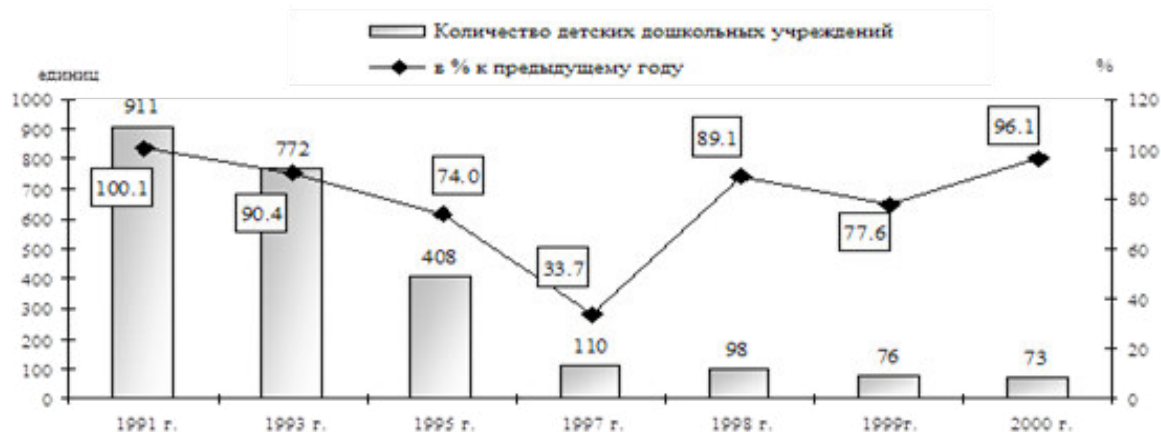
В 1971 году в ЖенПИ на базе факультете филологии сформировалась кафедра дошкольной педагогики. В числе первых выпускников данного факультета «Дошкольной педагогики» была и Сулейменова Мариям Сулейменовна, которая приехала по распределению в село Георгиевка Жарминского района Семипалатинской области. Директором педучилища в те годы работал Бекбаев Асылхан Табылдинович. Понимая важность подготовки собственных кадров для региона, вновь поставил вопрос о подготовке национальных кадров для дошкольных организаций. Мариям Сулейменовна была первым квалифицированным педагогом в области дошкольного образования на казахском языке. Более 30 лет трудилась в педколледже. За это время было выпущено тысячи выпускников с казахским языком обучения, которые трудятся не только в восточно-казахстанском регионе, но и за его пределами.

Много известных людей нашей страны окончили наше педагогическое училище г. Семипалатинск. Среди них: Жусипбек Аймауытов - просветитель, общественный деятель, романист, поэт, драматург, переводчик, основоположников казахской педагогики, М.Ауэзов-писатель, автор эпопеи «Путь Абая», академик, лауреат Ленинской и Государственной премий, Каныш Имантаевич Сатпаев - ученый-геолог, академик, первый президент Академии Наук Казахской ССР, крупного общественного и государственного деятеля, Алькей Хаканович Маргулан- доктор исторических наук, академик АН КазССР, профессор, Абдыхамит Сембаев с 1941 по 1955 г.г- министр просвещения Казахской ССР., Шрақбек Қабылбаев, доктор педагогических наук, с 1954 – 1959г.г министр внутренних дел Казахской ССР, Турлыхан Қасенов- педагог, общественный деятель, Герои Социалистического труда: Ж. Чайжунусов, М.Носова, Д.Парий; писатель А.Нуршаихов и др.

К 1990 году число дошкольных организаций достигло своего пика и составило 8881, их посещало 47,8% детей страны от 2 месяцев до 7 лет. Около половины детей были охвачены системой дошкольного образования. Дефицита мест на получение места в дошкольной организации не было.

С развалом Советского Союза, идет значительное сокращение сети детских садов, связанное со сложной экономической ситуацией: ростом безработицы, бедностью, сокращается уровень рождаемости. За 90-е годы прошлого века на свет ежегодно стало появляться вдвое меньше детей:

Детские дошкольные учреждения

За 10 лет количество детских садов сократилось в 12.5 раза, число мест в них – в 5.4 раза. В селах этот процесс происходил более быстрыми темпами. Если в городах и поселках количество детских садов сократилось в 6.7 раза, то в селах – в 60 раз. В 1990 году сельские детские сады составляли 52% их общего количества, в 2000 году – 11%.

Особенности переходного периода поставили систему дошкольного образования в новые условия развития. Одной из закономерностей, обусловивших реформы в образовании, стал переход страны на рыночный тип хозяйствования. Содержание образования освободилось от излишней политизации и догматизации.

На 1.01.2001 г. детские сады посещали 9654 ребёнка, из них 3887 (40%) детей областного центра, 1593 (17%) – г. Семипалатинска, 1303 (13%) – г. Лениногорска, 528 (5%) - Бородулихинского района, 362(4%) – Шемонаихинского района.

Государственную форму собственности имеют 57 ДО, частную - 16.

Одними из направлений программы развития системы образования области на 2001-2005 годы названы «постепенное увеличение охвата детей системой дошкольного воспитания, а также «дальнейшее развитие сети учреждений образования всех типов», при этом указывается, что «сохранится число детских садов, финансируемых из средств бюджета». За годы становления Независимости Республики Казахстан произошли существенные изменения, в основном за счет развития ГЧП. По состоянию на 1.10.2016 года в ВКО всего ДО -786 ед., из них д/с-279ед, мини-центров-504 ед., санаторных д/с-3. В них детей-59352 ребенка. По форме собственности: государственных-706 ед., частных – 80. Охват составляет 100%.

Согласно Индексу развития образования в настоящее время Казахстан является лидером среди стран СНГ по охвату детей дошкольным воспитанием и обучением. (Из доклада Вице-министра образования и науки РК Суханбердиевой Э.А. на августовском совещании педагогических работников ВКО)

Впереди амбициозные планы-это 100-процентный охват дошкольников той или иной формой воспитания и обучения (ясли, центры развития, садики и т.д.), чтобы дети к 1 классу были подготовленными как в социальном плане, так и в плане навыков.

Проведенные за последние годы преобразования позволили значительно развить потенциал ВКО региона: удовлетворить образовательные и профессиональные потребности всех социальных слоев населения области и повысить профессионализм педагогических кадров. В разные годы Семипалатинский педагогический колледж претерпевал изменения, меняя свой статус: Учительская семинария, педтехникум, педучилище, и, наконец, педколледж.

Выполняя свою главную миссию - подготовка специалистов начального и среднего звена, на всех этапах своего развития это учебное заведение с честью и достоинством выполняло свои функции.

Данные преобразования позволили успешно решать задачи по подготовке кадров в системе дошкольного воспитания и обучения для суверенного Казахстана.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Альманах «Литературная Алма-Ата» - История и современность № 12-13. 2015 г.
2. Сулейменов Д.Д. Научно-педагогическая деятельность А.Е.Алекторова. — Семипалатинск, 1997. — С. 104.
3. Материалы и фотодокументы из архива Центр документации новейшей истории ВКО г.Семей
4. Основные показатели системы дошкольного воспитания и обучения РК (по состоянию на 1.10.2016 год), Астана, 2016 г.

МЕКТЕП ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жиенбаева С.Н.

*ҚазҚМУ педагогика және психология
факультетінің деканы, п.ғ.д., профессор*

Еліміздің Тәуелсіздігіне қол жеткізген алғашқы жылдарында мектепке дейінгі білім беру саласы еріксіз «оңтайландыруға» ұшырады: Осы 1991-2002 жылдар аралығында балабақшалар желісі 8 есеге қысқарған (8881-ден 1095 бірлікке дейін). Саладағы саясат сол уақыттан бері ең алдымен инфрақұрылымды дамытуға бағытталды. Мектепке дейінгі білім берумен қамтуды түбегейлі кеңейтуге Елбасының бастамасымен 2009 жылдан бастап іске асырыла бастаған «Балапан» бағдарламасы ықпал етті. Ал бүгінде 6 жылдан кейін біз 1991 жылғы (8881 бірл., 2015 жылы - 8834 бірл.) желі көрсеткішіне қол жеткізгенімізді қуанышпен айта аламыз.

Болашақ ұрпақтың көпмәдени орта жағдайында өмірге дайындығының жткіліксіздігінен кез келген мемлекетте пайда болатын әлеуметтік тұрақсыздық қаупі көптілді білім беруді мемлекеттік саясаттың дәрежесіне көтеруге түрткі болды.

Заманауи зерттеулер дүние жүзінде көптілділіктің таралуының экономикадағы, саясаттағы, мәдениет пен білім берудегі түбегейлі өзгерістермен негізделген заңды үдеріс болатынын көрсетеді.

Қазіргі кезде базалық құзырлылықтар ретінде үштілділік, еуразиялық көпмәденилік, коммуникативтілік және технокартиялық болып табылатын, 2011-2020 жж. арналған Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыруды институционалды қамтамасыз ету бойынша ауқымды жұмыс аяқталды [1]. Аталған бағдарламада көптілді білім беруді өскелең жас ұрпақты өзара байланысқан және өзара тәуелді әлем жағдайында, өмір сүруге даярлаудың әрекеттік құралы ретінде қарастыра отырып, мемлекеттік қазақ тілін орыс және ағылшын тілдерін оқытумен үйлесімді өзара әрекетте тереңдетіп оқытуға бағдарлайды.

Қазіргі қоғам біздің еліміздегі кеңейіп келе жатқан сыртқы-экономикалық және мәдени байланыстар, өмір сүрудің әртүрлі салаларында мемлекеттік қазақ тілін, орыс және ағылшын тілдерін практикалық түрде қолдану үшін тілдерді меңгерудің әлеуметтік тапсырысын қалыптастырды. Жыл сайын шет тілдерін үйреніп, оқуға деген қажеттілік артып келеді. Бұл толыққанды дәрежеде мектепке дейінгі кезеңге де қатысты. Ата-аналар мектеп жасына дейінгі балаларына шет тілін үйретуге деген қызығушылықтарын көрсетуде. Мектепке дейінгі жастағы балаларды шет тіліне оқыту әдістемесі, оқытудың лингвистикалық негіздерін («неге оқыту?»); дидактикалық негіздерді («қалай оқыту?»), оқытудың психологиялық-педагогикалық негіздерін («не үшін оқыту?») қамтиды.

Көптеген педагогтар, психологтар және әдіскерлер, мектепке дейінгі ұйымда көп тілге ерте үйретуді енгізуді дұрыс деп санайды, себебі мектепке дейінгі жас кезеңінде тұлғаның базалық сапалары қалыптасып, дене, эмоционалды және ақыл-ой дамуының негіздері қаланады (Ш.А. Амонашвили, Н.А. Бонк, Л.А. Венгер, И.Н. Верещагина, Н.А. Горлова, Э.П. Комарова, Е.И. Негневицкая, Г.В. Рогова, Е.Н. Трегубова, А.М. Шахнарович, Қ.Алдамұратов, К.Бахрадинова (ҚР) және т.б.).

ТМД және шетелдік педагогикалық теорияда және тәжірибеде, мектепке дейінгі жастағы балаларға шет тілін оқыту бойынша белгілі тәжірибе жинақталған: А.А. Миролубов, И.В. Рахманов, В.С. Цетлин, Н.И. Гез, М.В. Ляховицкий, А.А. Миролубов, С.К. Фоломкина, С.Ф.

Шатилов, И.М. Берман, Г.Л. Китайгородская, Т.Ю. Тамбовкина, Г.В. Рогова, И.Н. Верещагина, Р.Роуз.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға шет тілін оқыту бойынша практикалық оқу-әдістемелік кешендер мен құралдарды келесі авторлар кең ұсынды: Н. Н. Бобровская, Б. И. Борискина, М. Е. Вербовская, И. И. Кошманова, И. Ю. Матюгин, Т. Г. Николаенко, О. М. Осиянова, Э. Л. Рымалов, Л.В. Синицина, О.Б.Уланова, Е.И.Чакаберия, И. А. Шишкова, және т.б.

Қазақстанда «Мектепке дейінгі балалық шақ» Республикалық орталықтың базасында жылдық тықырыптық жоспарға сәйкес әдістемелік құралдар дайындалды. Алайда, мектепке дейінгі жастағы балаларға шет тілін оқытуға кіріскен педагогтың барлық мәселелерін толығымен шешілді деп атауға болмайды. Мұнда ғалымдар мен практиктердің арасында шет тілін ерте үйрету түсіндіруге қатысты бірыңғай пікір қалыптаспағанын атап өтуге болады. Бір ғалымдар шет тілдерін ерте оқыту мектепке дейінгі жастағы балаларды шет тіліне үйрету қажет деп санаса, басқалары шет тілін ерте оқыту — бұл кіші мектеп жасындағы балаларды оқыту деп санайды.

Қазіргі кезде шет тілін үйретудің ТМД және шетелдік мектепте оқытудың бастапқы сатысының ажырамас бөлігіне айналғанын сенімді түрде атап өтуге болады. Психологтар мен физиологтар шет тілін ерте үйретуді енгізуді балалардың тілге дейін табиғи бейімділігімен және тілдерді меңгерудегі эмоционалды дайындығымен негіздейді. Бұл жағдайда әдетте, мектепке дейінгі және кіші мектеп жасындағы балалардың тілдерді меңгерудегі сензитивтілігіне (сезімталдығы) сүйенеді. Сензитивті кезеңнің ұзықтығы әртүрлі зерттеушілердің еңбектерінде түрліше, алайда негізінен бұл кезең 4 жастан 8 жас аралығын қамтиды. Дәл осы жас кезеңінде балалар табиғи қызығушылығымен және жаңаны танып-білудегі қажеттілігімен ерекшеленеді. Оларға басқа кезеңдермен салыстырғанда, тілдік материалды икемді және жылдам меңгеру тән.

Психология ғылымында (Л. С. Выготский, С. И. Рубинштен), сонымен бірге шетелдік психологияда (Б. Уайт, ДЖ. Брунер, В. Пенфильд, Р. Робертс, Т. Элиот) баланың шет тілін ересектермен салыстырғанда, оңай меңгеретіні туралы мәліметтер бар.

Баланың миы туғаннан бастап өте нәзік және жадында біртұтас тілдік блоктарды «сақтауға» қабілетті болады. Дәл солай ана тілін оқыту жүзеге асады. Бұл импринтингке деген қабілеттілік (Импринтинг — бұл психофизиологиялық механизм, оған сәйкес дамудың белгілі қиын кезеңінде қабылданған әсер немесе бейне, мида берік сақталады және тұрақты мінез-құлықтық бағдарламаға айналады, балаларды бұл механизм шамамен 9-10 жаста сақталады. Сондықтан, дәл осы жас кезеңінде бала блоктарды меңгереді және өзінің сөйлеуінде тілдің аса жиі қолданылатын конструкцияларын пайдаланады. Практикалық тұрғыда осыған ұқсас жағдаят шет тілдерін үйренумен байланысты қалыптасады. Мұндағы айырмашылық сонда, бала ана тілін үнемі естиді, ал шет тілін жағдайға қарай естиді.

Сензитивті жас кезеңінің ұзақтығын, бірқатар авторлар алуан түрлі сипаттайды: Пенфильд және Робертс оны 4 жастан 8 жасқа дейін деп анықтайды, Элиот — 1,5 жастан 7 жасқа дейін деп санайды. Физиологтардың пікірінше: «Мидың биологиялық сағаттары бар, сонымен бірге баланың ішкі секреция бездерінің даму сатылары бар. Тоғыз жасқа дейінгі бала — бұл сөйлеуді меңгерудегі объект. Осы кезеңнен кейін сөйлеудің ми механизмдері аса икемді бола бастайды және жаңа жағдайларға жеңіл бейімделе алмайды. 10 жастан кейін көптеген кедергілерден өтуге тура келеді. Баланың миының шет тіліне деген арнайы қабілеті болады, алайда ол жас ұлғайған сайын азаяды» [2] Оқытуды шамадан тыс ерте бастаудың тілді жедел меңгеруге ықпал етпейді. Шет тілін төрт жаста оқытуды бастаудың эксперименттік дәлелі ретінде, кітаптың авторының

пікірі бойынша, З.Я. Футерман төрт жаста және бес жаста шет тілін оқуды бастаған балалардың екі тобының жетістіктерін салыстырды. Төрт жасар балалар оқудың бірінші жылында бес жасар балалардың артта қалды, сонымен бірге оқудың екінші жылында баяу дамыды, бұл педагогқа «шет тілін ерте оқыту барысына бірқатар жағымсыз әсерлері» туралы тұжырым жасауға мүмкіндік берді. Сабақты бастау үшін оңтайлы жас кезеңі ретінде, З.Я. Футерман бес жас кезеңін атайды. Дәл осындай тұжырымды өзінің практикалық тәжірибесі негізінде Е.И. Негневицкая жасайды. Ал үш жас кезеңінде оқытудағы жетістіктер туралы айтпаса да болады. Бұл жас кезеңінде бала тек ана тілінің грамматикасын меңгеруді бастайды, ал оның диалогты сөйлеуі енді пайда болады. Баланың бұл жастағы сөздік қоры аз, зейіні шашыраңқы, оқу және ұжымдық ойын әрекетіне әлі дайын емес. Бұл жаста бала белгілі бір әрекетті ата-анасымен тікелей байланыс арқылы үйренеді.

Ата-аналар балаларын ерте оқуға қабілетті деп сенеді, алайда баламен жұмыс кезінде сол сенім ақтала бермейді. Бейсаналы, спонтанды меңгеру тек баланың тілдік ортада тұрақты болу жағдайында жүзеге асады. Бала осылай ана тілін үйренеді. Дәл осындай үдеріс үштілділік жағдайында өсетін балалармен жүреді. Мысалы, отбасында барлығы бір тілде қарым-қатынас жасайтын болса, ал балабақшада, көшеде орыс тілінде қарым-қатынас жасайды. Тағы бір мысал, ата-аналардың бірі баламен бір тілде, ал екіншісі басқа тілде қарым-қатынас жасайтын жағдайлар да кезігуі мүмкін. Бірнеше тілді параллельді оқыту, баламен шет тілінде күнделікті көпсағаттық қарым-қатынасты қамтуы қажет.

Бұдан басқа, балалардың барлығы ырықсыз зейін жағдайында табысты оқуға қабілетті болмайды. М.К. Кабардовтың зерттеулері оқушылардың екі типінің болуын айқындады: коммуниктивті және коммуникативті емес. Егер бірінші типке жататын оқушылар ырықты және ырықсыз есте сақтау жағдайында бірдей табысты тілді меңгеретін болса, онда екінші типке жататын оқушылар (бұл жасына тәуелсіз, балалардың 30%), ырықты есте сақтауға және сөздік материалды көрнекі бекітуге бағдарлануда ғана, нәтижелі іс-әрекетке қабілетті болады. Яғни, білімді меңгерудің ырықсыздығына, имитациялық жолына бастап, біз автоматты түрде балалардың 30%-ын шет тілін табысты меңгеруге қабілетсіз балалар қатарына жатқызамыз. Алайда, бұл әділетсіз: бұл балалар коммуникативті типтің өкілдері сияқты, білімді саналы меңгеру жағдайында біршама жетістіктерге жете алады.

Сондықтан, мектепке дейінгі жаста шет тілін меңгеру, оқыту үдерісінде жүзеге асуы қажет. Балалар осыған физикалық және психологиялық тұрғыда дайын болуы керек. Әдетте, бұл дайындық бес жасқа қарай басталады.

Н.Д. Гальскова және З.Н. Никитенко ерте мектепке дейінгі оқыту мен ерте мектептегі оқытуды ажыратып көрсетуді ұсынады. Біріншісі балалардың мектепке дейінгі мекемесінде 4-5 жастан бастап, баланың мектептегі оқуына дейін жүзеге асырылады. Ерте мектептегі оқыту – кіші мектеп жасы (1-сыныптан бастап 4-сыныпқа дейін). Осы кезеңдерде шет тілін оқытуды бастаумен қатар, баланың қабылдау, ес, ойлау сияқты психологиялық процестері белсенді дамиды және жетілдіріледі. Сондықтан, тілді оқыту барысында біз осы процестердің дамуына ерекше зейін аударуымыз қажет. Тек осы жағдайда ғана күтілетін нәтижеге жетуге болады.

Шет тілдерін ғылымның саласы ретінде ерте оқыту әдістемесі ХІХ ғасырда пайда бола бастады. Бұл кезде әлемнің ешбір елінде балаларды шет тілдерін оқытудың тәжірибесі кең таралмаған еді.

ХІХ ғасырдағы психолог-педагог ғалымдардың пікірінше, үш тілде: француз, ағылшын, неміс тілдерінде еркін сөйлейтін баланы кездестіруге болатын. Халықтың бай-шонжарлары мен аксүйектерінің отбасындағы 5-10 жастағы балаларды оқытудың тек көпшілік сипаты болды. Сол кезде шет тілдерін ерте оқыту мәселелері, педагогикалық қауымдастықтың,

баспасөздің ерекше бағдарында болды және журналдары, педагогикалық, психологиялық, әдістемелік әдебиет беттерінде кең талқыланып отырды (К. Д. Ушинский, Е. Водовозова, Е. И. Тихеева). Шет тілдерін ерте оқыту әдістемесінің қалыптасу сатысы ретінде қарастырған бұл кезең, мектепке дейінгі жаста шет тілін оқытудың мәселелері туралы басты сұраққа жауап беруге мүмкіндік берді.

Шет тілін ерте оқыту саласындағы айқындалған үрдістерді ескеріп, көптеген психологиялық-педагогикалық, дидактикалық және әдіснамалық зерттеулерге сүйеніп, ғалымдар білім берудің мәдени-тарихи парадигмасының тұлғалық-бағдарланған тұғырдың аясында құрастырылған, шет тілін ерте оқыту әдістемесіне басымдылық береді.

Дегенмен, төмендегі жағдайлар ескерілуі керек:

- балаларды шет тіліне оқытудың жаңа әдістемелік тұғырларын, формаларын, тәсілдерін және құралдарын жандандыру;
- мектепке дейінгі ұйым мен бастауыш мектепте шет тіліне үйретудің мазмұны арасындағы сабақтастықты қалыптастыру;
- пәннің құралдары, шет тілін оқытудың стратегиялық мақсаты арқылы баланың тұлғасын дамыту;
- «имитативті» әдістемеден бас тарту және балалардың қарым-қатынастың тілдік және сөйлеу құралдарын саналы меңгеруінің басымдылығын мойындау;
- ғылыми-әдістемелік ой-пікірлердің қарқынды дамыту, ғалымдардың зерттеу пәні ретінде, шет тілдерін мектепке дейінгі кезеңнен үйретудің лингводидактикалық, психологиялық-педагогикалық және әдістемелік мәселелерін зерттеу нысаны ретінде қарастыру.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 - 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы - Астана, 2010. – 27с.
2. Пенфильд В., Робертс Л. Речь и мозговые механизмы. – Л.: Медицина, 1964. – С. 217.).
3. Глухарева Е. А. Иностранный язык в детском саду // Иностранные языки в школе. - 1991. - №5. - С. 24-30.
3. Балабақшада типтік тәрбие мен оқыту бағдарламасы. Алматы, 1987.
4. Пономарева В. В. Первые итоги эксперимента // Иностранные языки в школе. - 1988. - №5. - С. 7-10.
5. Протасова Е. Ю. Обучение иностранному языку дошкольников (обзор теоретических позиций) // Иностранные языки в школе. - 1990. - №1. - С. 38-42.
6. Раннее начало обучения: «за» и «против» (Лаборатория обучения ИЯ НИИ содержания и методов обучения АПН СССР) // Иностранные языки в школе. - 1988. - №5. - С. 23-26.
7. Қазақстан Республикасында тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы// edu.gov.kz
8. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения. - Астана, 20016. – 38 с.

ACTIVINSPIRE БАҒДАРЛАМАСЫН БАЛАБАҚШАДА ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

А.С.Курнеева

ОҚО, Түлкібас ауданы, Т.Рысқұлов ауылы,
МКҚК, «Таңшолпан» бөбекжайының
әдіскері, ағылшын тілі маманы, педагогика
ғылымдарының магистрі

*Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал
жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында.*

Н.Ә.Назарбаев

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін ақпараттандыру саясаты еліміздің даму стратегиясының негізгі бағыттарының бірі, себебі ХХІ ғасыр – білім беру жүйесін ақпараттандыру ғасыры. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі ұйымдардың алатын орны ерекше. Қазіргі таңда еліміздің білім беру ұйымдарында оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Оларды ғылыми тілмен «педагогикалық жаңалықтарды енгізу» немесе «инновациялық процесс» деп атайды. Яғни педагогика ғылымында жаңа әдіс-тәсілдерді, құралдарды пайдалану.

Мектепке дейінгі білім беру үрдісінде ақпараттық-технологияларды пайдаланудағы мақсатымыз – баланың танымдық қызығушылығын қалыптастыру. Балада танымдық қызығушылықтың болуы олардың оқу қызметіне белсенді, білімінің сапалы болуына, басқа да іс-әрекеттерге дұрыс көзқарасын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Кез келген ұйымдастырылған оқу қызметінде әр түрлі, әдемі, ұнамды, жағымды суреттер, сызбалар, тәсілдер арқылы графикалық иллюстрациялар негізінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, тілін, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Ақпараттық технологияны оқыту үрдісінде қолданылатын жаңа түрдегі құрал белсенді экран – интерактивті тақта. Интерактивті тақта арқылы жұмыс жасау қазіргі заман талабы.

Интерактивті тақта – бұл болашақ ұрпақтың жан-жақты білім алып, сауаттылыққа жол ашатын бірден бір құрал. Электронды есептеуіш машинасы тәрізді бұл тақта да жоғары технологияда жасалып шығарылған. Тақта ақпараттың бірнеше түрін бере алады, бейнелеу, фигураларды ендіру, цифрлық жүйе орнату және сол сияқты көптеген мағлұматты көрнекі түрде баяндауға, түсіндіруге мүмкіндік береді. Бұл тақтаны қолдану барысында педагогтар бұрынғыдай көрнекі құралдар дайындау кезінде қиыншылықтарға кездеспейді, оның орнына алдынала дайындалған сабағын ұсынады және уақыт үнемдей алады.

Интерактивті тақтамен жұмыс жасауға арналған ActivInspire бағдарламалық қамсыздандыруының мүмкіндіктерін тиімді қолдануға, түрлі флипчарттар дайындауға нұсқау болатын бірнеше үйретуші бағдарламадан және флипчартты дайындау әдістемесі баяндалған қосымшадан тұрады. Флипчарт – қажетті беттер санынан тұратын негізгі жұмыс аумағы.

Бүгінгі таңда интерактивті тақтада жұмыс жасау үшін қолданып жүрген бағдарламалардың бірі – ActivInspire бағдарламасы. Бұл бағдарламаның көптеген мүмкіндіктері мұғалімнің оқу-тәрбие үрдісіндегі жұмысын жеңілдетеді. Оқу қызметі барысында материалды жеңіл тусіндіру үшін түрлі қызықты, тартымды, балалардың ойлау қабілетін дамытатын мүмкіндіктерін қолдана алады. Сабақтарды сақтау, толықтыру оның қызметін жақсартта түседі. Сабақты түсіндіру барысында педагог тақта алдында тұрып, бір мезетте мәтіндік, аудио, бейне құжаттарды DVD және Интернет ресурстарын қолдана алады. Бұл кезде педагог қосымшаны іске қосу, CD – ROM, Web – түйін мазмұнын қарастыру, ақпарат сақтау, белгі жасау тінтуірді ауыстыратын арнайы қалам арқылы жазулар жазу және тағы басқа әрекеттерді жеңіл орындай алады.

Интерактивті құралдарды оқу қызметінде пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі:

- Пән бойынша базалық білімді меңгеру;
- Алған білімді жүйелеу;
- Өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;
- Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру;

ActivInspire – заманауи оқыту және үйрену тәжірибесінің іргетасы. Оқу қызметіне пайдалануға арналған бағдарлама педагогтарға интерактивті тақтада сабақ жүргізуге мүмкіндік береді.

Сан алуан арнайы әрекеттерге толы жаңа сабақтар жасау және оқуды бағалау тапсырмаларын жеке балалармен, топтармен және барлық тәрбиеленушілермен қолдануға болады.

ActivInspire – ең жақсы, толық түрде біріктірілген интерактивті технологиялық бағдарлама.

Бүгінгі таңда мемлекет үшін ұлттық білім беру жүйесіне жаңа технологияларды енгізуге жағдай жасау, оның қарқынды дамуына қосылған маңызды үлес болып табылады. Осы орайда оқу үрдісінде интерактивті тақтаны қолдану ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізуге бағытталған бағдарламаның бастамасы болып отыр.

Activ Inspire бағдарламасының негізгі мүмкіндіктері:

- Алдын-ала дайындалған мазмұнды, оның ішінде дүние жүзінің жетекші білім жариялаушыларынан қоркөздерді қарау және ойнату;
- Шырағдан, сиқырлы сия, сағат пен бояу құралын қоса арнайы құралдардың сан алуан түрлері;
- Қос пайдаланушы режимі екі пайдаланушының мұғалім және бала қаламдарын бөлек пайдалануыну;
- Дыбысты жазу құралы мен бейнебетті жазу құралы сияқты бай мультимедиялық қолдау;
- Таң-тамаша қалыпты және қолтаңбаны тану құралдары;

Осы аталған бағдарлама бойынша «Тұңғиық сандықша», «Сиқырлы сия», «Сілтемені қою», «Мультимедиа файлдарын қабылдау», «Тік қозғалыс бағыты», «Флипчарттардағы контейнерлерді пайдалану» үлгелерін көрсеткім келеді. Олар қосымшада беріледі. Жалпы «Тұңғиық сандықша» флипчартын жасауда «Туындынының анықтамасы» тақырыбы бойынша балаларға алгоритмді жасырын тұрған тізбек ретін рет-ретімен көрсетуге мүмкіндік береді.

Бұл бағдарламада барлық пәндерден интерактивті сабақтар дайындауға болады және мұндай оқу қызметі ұйымдастыру балалардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. ActivInspire бағдарламасында сабақтарды дайындауға көптеген функциялар қолданылады, мысалы: слайд жасау және жүргізу, арнайы эффектіні материалдарға қосу, кілттік кезеңдерді айыру, қосымша ақпараттарды балаларға жеткізу. Сондықтан да осындай сабақтарды жүргізу балалар үшін қызықты, әрі олардың сол сабақты толық меңгеруіне көп көмектеседі.

Флипчартты сабақта қолдану оң атмосфераны туғызады, балалар арасында бірлесе жұмыс жасау дағдысына ие болады. Белсенді және

Активизируя межфункциональное взаимодействие, использование приемов песочной терапии значительно повышает качество усвоения детьми принципов построения связного высказывания, поскольку позволяет представить задания не только в наглядном, но и в действенном плане.

Использование песочной арт-терапии содействует развитию их творческих способностей, создает условия для накопления запаса речевых впечатлений, помогает успешно решать задачи программы дошкольного образования и, в конечном счете, предупредить появление серьезных проблем в школе, это установленный факт посредством апробирования авторской программы **«Песочная фантазия»**.

Таким образом, технология песочной терапии актуальна как никогда, инновационные технологии, разрабатываемые в этой сфере должны реализовываться в каждой дошкольной организации, в каждой группе, с каждым воспитанником. И только тогда ребенок, выпускающийся из детского сада, будет подготовлен и интеллектуально, и социально, и психически.

ActivInspire бағдарламасын іс-тәжірибеде қолдану

«Сандықша»

«Сиқырлы сия»
(волшебная лупа)

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Балабақша» Республикалық педагогикалық журналы, №3, 2017 [25 б.]

2. Зарина Е. С. Учебный фильм о загадке свойства Перетащить копию программы ActivInspire. Элементы сложной презентационной техники ActivInspire.

3. Ясеновская Л.Н. Вставка активной ссылки на веб-узел в ПО ActivInspire.

4. Андреева В.П. Как составить кроссворд в ActivInspire.

Майоров С.В. «Вставка изображения в ActivInspire»

АТА-БАБА МҰРАСЫ – БОЛАШАҚҚА АМАНАТ

Динара Шайхы

«№33 «Әлия» балабақшасы» тәрбиешісі

Маңғыстау облысы,

Ақтау қаласы

Білім беру саласы: Коммуникация

Оқу қызметі: Сөйлеуді дамыту

Тақырыбы: «Ата-баба мұрасы – болашаққа аманат»

Мақсаты:

Білімділік: Балаларға қазақ халқының салт-дәстүрі мен әдеп-ғұрпының тәрбиелік мәнін ұғындыру, балалардың бойына адамгершілік, имандылық қасиеттерін қалыптастыру, халық өнегесін үйрету.

Дамытушылық: Балалардың сөздік қорын дамыту арқылы салт-дәстүр,

ұлттық нақыштар туралы ұғымдарды қалыптастыру. Жас буыннан балаларды ата-баба мұрасын және олардың құндылықтарын құрметтеп, қастерлеуге дағдыландыру.

Тәрбиелік: Ұлттық құндылықтарды біліп үйренуге құлшынысын, ынтасын, жігерлігін дамыта отырып, рухани-адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеу.

Әдіс-тәсілі: түсіндіру, әңгімелеу, сұрақ-жауап, ойын, жұмбақ, мақал-мәтел, мадақтау.

Керекті құрал-жабдықтар: Ленталар, шаңырақ, «Менің отбасым» суреттері, тігілген киіз үй, киіз үй жабдықтары, интерактивті тақта, электронды «Ағаш үй», шарлар.

Ұйымдастырылған оқу қызметінің барысы:

- Сәлеметсіздер ме, балалар! Бүгін бізде үшін ерекше күн, себебі бізге қонақтар келіп отыр. Бір-бірімізге жылы тілектерімізді білдіру үшін, мен сендерді

шаттық шеңберіне шақырамын!

Шаттық шеңбері:

(Тәрбиешінің қолында шаңыраққа байланған ленталар болады. Балалар бір лентадан ұстап дөңгеленіп тұрады).

Кең даланың ежелгі,

Қазақ деген халқымыз.

Өзге ұлттай біздің де,

Бар дәстүр мен салтымыз.

Бірлігіміз жарасқан,

Тату-тәтті достармыз.

Бір шаңырақ астында,

Біз бақытты баламыз!

- Қонақтармен амандасайық.

- Сәлеметсіздер ме! Здарствуйте! Good morning!

- Балалар, бізде не пайда болды?

- Шаңырақ.

- Дұрыс айтасындар, балалар. Шаңырақ – бұл қазақ халқының символы.

Шаңырақ ол біздің үйіміз. Онда біздің барлық жанұямыз жиналады.

Отбасың болу – ол үлкен бақыт.

- Жарайсындар, балалар! Орындарыңа жайғаса қойындар.

- Балалар, бір шаңырақ астында кімдер тұрады? Балалар жауабы.

- Сендердің барлықтарыңның өз жанұяларың бар.

- Балалар, сендер балабақшадан үйлеріне қандай көңіл күймен

ораласындар?

- Балалардың жауабы.
- Сендерді жанұяларыңда кімдер күтеді? Отбасы қандай мүшелерден құралады?
- Жарайсындар, балалар! Айтыңдаршы, отбасында адамдар бір-бірімен қандай қарым-қатынаста болуы керек?
- Бір-бірін сыйлау керек, қамқор болу керек.
- Сендер өз отбасыларыңды жақсы көресіңдер ме, үлкендерді сыйлай білесіңдер ме? Қане, тексеріп көрейік? Ол үшін бәріміз мына тақтаға қарайық.
- Біз отбасымызда ең сыйлы, жасы үлкен деп кімді «Төрге» шақырамыз?
- Балалар: ата, әже, әке, ана, апа, аға.
- Балалар, «Төр» - үйіміздегі үлкендер, сыйлы қонақтар отыратын орын. Және ежелден атам қазақ қыз баласын ерекше құрметтеп, қыз қонақ деп төрге шығарған.
- Жарайсындар, балалар! Міне, нағыз бір шаңырақ астындағы отбасы осындай болады. Егер отбасымызда тыныштық, махаббат, қамқорлық болса отбасымыз мықты және тату болады.
- Балалар, сендер отбасы туралы мақал-мәтел білесіңдер ме? Қане, айтайықшы.

Мақал-мәтел:
Әке көрген оқ жанар.
Ана көрген тон пішер,
Отан отбасынан басталады.

- Дұрыс айтасындар, балалар! Біздің кіші отанымыз отбасы болса, үлкен отанымыз қалай аталады?
- Қазақстан.
- Картадан Қазақстанды көрсету.
- Біздің жеріміз кең байтақ.

Тосын сәт:

Әуенмен балабақшамызға болашақтан келген қонақ Томпақ келеді.

- Сәлеметсіздер ме, балалар!
- Сәлеметсіз бе!
- Балалар, бұл кім? Таныдыңдар ма? Балалар жауабы.
- Дұрыс айтасындар, балалар! Менің атым - Томас Пак. Мен сендерге болашақ әлемінен келіп тұрмын. Жер шарынан Қазақстанның кең байтақ жерін көру үшін келдім.
- Иә, Томпақ, біз тек қана жерімізбен ғана емес, ұлттық құндылықтарымыз, салт-дәстүріміз, әдет-ғұрпымыз, мәдениетімізбен де мақтанамыз. Олай болса, балалар, біз Томпақты ата-әжемiздiң ауылына қонаққа апарайық. Бірақ, Томпақ біздің ауылға баратын көлігіміз жоқ.
- Ендеше, менің сиқырлы ұшатын көлігім көзді ашып-жұмғанша тез жеткізеді.

(Шарлардан жасалған сиқырлы көлік)

Ата-әжеге қонаққа келу:

- Балалар, қане ағамызбен әжемiзбен амандасайық.
- Сәлеметсіз бе, ата-әже! Қалыңыз қалай?

- Сәлеметсіңдер ме, балаларым! Қане, төрлетіңдер!
- Ата-әже, бізге болашақ әлемінен қонақ келді. Оның есімі Томпақ. Ол біздің жерімізді көру үшін келіпті. Біз Томпаққа өз салт-дәстүрімізді, мәдениетімізді таныстырғымыз келеді.
- Балалар, біздің атамызбен әжеміз қандай үйде тұрады?
- Киіз үйде.
- Біздің қаладағы үйімізге ұқсайды ма?
- Балалар жауабы.

Ата:

- Иә, дұрыс айтасындар, балалар! Киіз үй – мал баққан көшпелі халықтардың қысы-жазы отыратын қолайлы және төзімді баспанасы. Ол тез құрылып, тез жиналады. Қыста жылы, ал жазда салқын болады. Көлеміне және сыртқы кейіпіне қарай әртүрлі болады. Киіз үйдің қаңқасын киіз үйдің сүйегі деп атайды.

- Балалар, сендер білесіңдер ме? Киіз үй қандай бөліктерден тұрады?
- Кереге, уық, шаңырақ, сықырлауық.
- Ия, дұрыс айтасындар балалар!

Әже:

- Балаларым, Томпақ жүріңдер мен сендерге қазағымыздың жиһаз бұйымдарымен таныстырайын.

(Құрақ көрпе, сандық, бесік, қоржын, қазақша ұлттық киімдер, домбыра)

- Балалар, сендер барлығымен таныс болдыңдар. Үйіміз де, жиһаздар мен бұйымдарымыз да көбіне қалай, немен әшекейленген?

- Әр түрлі ою-өрнектермен.

- Дұрыс айтасындар, балалар! Мен жаңа текемет басып жатыр едім. Бірақ әлі оюын ойған жоқпын. Сендер көмектесіңдерші.

Балалар ою құрастырады.

- Біз қандай ою құрастырдық?

- Қошқармүйіз,

Оюдың түрлерін та.

Қазақ халқының ою-өрнектері өте көп. Олар: қаз мойын, ағаш, өрмекші, өркеш, гүл, шиыршық, жапырақ, жауқазын, балдақ, төртүшкіл, қыңыр мүйіз, қос мүйіз, қошқармүйіз, түйетабан, шынжыра, тұмарша.

Ою туралы тақпақ.

Жандос: Қиын емес ол маған,
Ою құрап ойланам.
Ата-баба мұрасын,
Жаңғыртуды қолға алам.

Диляра: Шет жағына құрақтың,
Шетоюды қоямын.
Ортасына оюды,
Гүлдеп тұрып оямын.

Кәусар: Шаршы оюды келтіріп,
Мүйіз ою дәлдеймін.

Үйлестіріп түр, түсін,
Әсем етіп сәндеймін.

Амина: Қиюласып келуін,
Ойластырам ол жағын.
Әже, апалар басатын,
Текемет, сырмақ дап-дайын.

- Балалар, шаршаған боларсыңдар, бір серігіп билеп алайық.

Сергіту сәті: Қазақтың ұлттық биі «Қара жорға»

Әже:

- Балаларым, мен сендерге тәттілеріммен дастархан әзірлейін.

Ата:

- Жарайсыңдар, балалар! Өнерлі екенсіңдер! Ал енді менің де бір тапсырмам бар.

Дидактикалық ойын: «Сиқырлы сандықша»

Ойынның мақсаты: Балаларды берілген тапсырманы шапшаң орындауға, тапқырлыққа баулу. Тіл мәдениетін дамыта отырып, сөздік қорын дамыту. Бірлікке, достыққа, жолдастыққа тәрбиелеу.

Ойынның шарты: Сандықшада үш түрлі конверттерде – қызыл, сары, жасыл түсті асықтарға байланысты тапсырмалар берілген. Балалар тапсырманы мұқият тыңдап шапшандықпен орындайды.

Қызыл түсті асық – мақал-мәтелдер айту, сары түсті асық – тыйым сөздер,

жасыл түсті асық – асық ату ойыны.

Қызыл түсті асық: «мақал-мәтелдер»

1-бала: Туған жерің – тұғырың,

Туған елің – тұнығың.

2-бала: Елді қорғау бесіктен,

Үйді қорғау есіктен.

3-бала: Ел іші – алтын бесік.

4-бала: Туған жердей жер болмас,

Туған елдей ел болмас.

5-бала: Туған жер мен ел қымбат,

Туған тілің ең қымбат.

6-бала: Туған үйдің түтіні жылы,

Туған ананың күтімі жылы.

Сары түсті асық: «Тыйым сөздер»

1-бала: Босағаға сүйенбе.

2-бала: Табалдырықта тұрма.

3-бала: Үйге жүгіріп кірме.

4-бала: Бос бесікті тербетпе.

5-бала: Жер таянып отырма.

6-бала: Дастарханнан аттама.

7-бала: Нанды жерге тастама.

8-бала: Дастархан басында керілме.

Жасыл түсті асық: қазақтың ұлттық ойыны «Асық ату»

Асық туралы мәлімет:

Асық ойыны қазақ халқының дәстүрлі ұлттық ойыны. Асық дегеніміз - ұсақ қой, ешкі малының асықты жілігінен алынған жұмыр сүйек - асықтай ойналады. Иіргенде түскен алпына қарай асық - алшы, тәйке, бүк, шік деп, ал атуға арналған арнайы қорғасын құйылып жасалғаны-сақа, оң қолмен атуға ыңғайлысы - оңқы асық аталады.

- Жарайсыңдар, балалар! Әжелерің дастархан әзірлеген болар, астан дәм татайық.

Әдептілік туралы айту, ұлттық тағамдармен таныстыру.

Балалар, сендер білесіңдер ме? Әдептілік дегеніміз ол адам бойындағы жақсы қайет. Біз жаман қасиеттерден аулақ болып, әдепті бала болуымыз қажет. Әдепті бала болу үшін үлкенге ізет, кішіге қамқор болуымыз қажет.

Бата беру. Аманат ету.

Ел үмітін ақтап өс,
Ата салтын сақтап өс.
Топқа түскен сәттерде,
Бермейтін бол жатқа дес.
Елдің ұлы бол,
Ортаңның гүлі бол.
Мақтан тұтар ағайын,
Жақсылардың бірі бол.
Әр сөзім саған аманат.
Ақылмен істі ойластыр,
Өзіңнен келер ұрпаққа,
Жақсылықты жалғастыр.

- Ата, аманат дегеніміз не?

Аманат сөзіне түсінік беру.

- Балалар, аманат деп біздің салт-дәстүрімізді, әдет-ғұрпымызды сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жалғастырып, одан әрі жаңғырту.

Томпаққа кішкентай киіз үй мен асық беру.

Ата-әжемен қоштасу.

Сиқырлы көлікпен балабақшаға оралу.

Томпақ:

- Балалар, сендер өз балабақшаларыңа оралдыңдар. Мен қазақ елінің салт-дәстүрі, мәдениеті, әдеп-ғұрпымен танысып, қайран қалудамын. Өз болашақ әлеміме осы құндылықтарды дамытып, жаңғыртуға сөз беремін. Сендерге көп-көп рахмет. Меніңде кететін уақытым болды.

Оқу қызметін қорытындылау.

- Балалар, біз бүгін қайда бардық, не үйрендік?

- Бізге қонаққа кім келді?

- Біз немен таныс болдық?

Балалардың жауабы.

«Қастерлі қалам» арқылы білімдерін бекіту.

- Бүгінгі алған білімімізді қастерлі қалам арқылы тексеріп көрейік.

- Киіз үй бөліктерін атату.

Киіз бөліктері: кереге, шаңырақ, уық, сықырлауық, түндік, белдеу.

Киіз үй жиһаз-бұйымдары: алаша, қоржын, сандық, текемет, шымылдық.

- Жарайсыңдар, балалар! Балалар, атамыздың аманаты қандай еді?

- Салт-дәстүрімізді, әдеп-ғұрпымызды, мәдениетімізді көзіміздің қарашығындай сақтауымыз қажет.

- Дұрыс айтасыңдар, балалар! Сендер – Мәңгілік ел болашағысыңдар.

Мәңгілік ел – болашақ қазақ елі, сендер өсесіңдер, оқисыңдар, еңбектенесіңдер,

сонда Қазақ елі өседі, дами береді, әлемдегі керемет үлкен ел болады.

- Томпақтан хат келеді. Видео материалдар слайд арқылы көрсету. (асықтан жасалған машина, смарт бесік, өз киіміндегі ою-өрнек, жаңғыртылған заманауи киіз үйлер)

- Балалар, мен сендер берген аманатқа қиянат жасамай киіз үй, асық, ою өрнектерді жаңғартып іске асырудамын. Міне, мынау смарт бесік. Бұл бесіктің ерекшелігі өзі әуенмен тербеледі. Ал мынау асықтан жасалған көлік, оның атын «Асықпа» деп атадым. Енді, мына киіз үйге назар аударыңыздар. Бұл қазақтың ұлттық әндеріне, әдемі ертегілерге, күйлерге, Абай атамыздың қара сөздеріне толы электронды ағаш үйді тыңдап, керемет әсер алдым. Және өзімнің киімімді қазақтың ұлттық оюмен нақыштап әшекейледім. Сендерде осы атадан қалған мұраны сақтап, одан әрі жаңғыртады деп сенемін.

- Иә, балалар біз сендерден үміт күтеміз. Бұл неге ұқсайды балалар?

- Күнге.

- Дұрыс айтасындар, бірақ бізге не жетіспейді? Күн сәулесі.
- Сендер біздің жарық күніміз, ендеше өздеріңнің алақандарыңмен бояу арқылы күннің шуағын салуды ұсынамын.
- Ән: «Әрқашан күн сөнбесін»
- Сарқыт: (күй әуенімен)
- Жарайсындар, балалар! Енді ауылдағы ата-әжеміз беріп жіберген сарқыттан қонақтарға ауыз тигізейік.
- Қонақтармен қоштасайық.
- Сау болыңыздар!

ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»

Б.А.Афинова

руководитель КГКП

я/с № 10 «Сказка» г. Экибастуз

Приобщение юного поколения к национальной культуре становится актуальным вопросом современности, так как каждый народ не просто хранит исторически сложившиеся традиции и особенности, но и стремится перенести их в будущее, чтобы сохранить национальные культурные ценности и самобытности народа для последующих поколений.

Детям надо помочь понять с самого раннего возраста, что они – часть великого казахского народа. Дошкольный возраст благоприятный период для развития интеллекта, мотивации к образованию, формирования стремления быть полезным людям, своей малой родине, стране. Проблема приобщения подрастающего поколения к культуре и истории своего народа нашло отражение в Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения.

Данные задачи решаются во всех видах детской деятельности: в ОУД, играх, в труде, в быту, в ходе которых воспитывают в ребенке не только патриотические чувства, но и формируют его взаимоотношения взрослыми, сверстниками.

Опираясь на имеющийся опыт по формированию патриотических качеств дошкольников, сложившийся в ясли-саду № 10 «Сказка» г. Экибастуза, творческий коллектив педагогов разработал собственную программу патриотического воспитания дошкольников в контексте реализации национальной идеи «Мәңгілік Ел».

Патриотического воспитания дошкольников формируется через такие средства, как устное

народное творчество, декоративно – прикладное искусство, народная игровая культура, поликультурное пространство города.

Наиболее эффективными формами работы в коллективе являются: дискуссии, семинары-практикумы, мастер-классы, мозговой штурм, деловая игра, тренинг, ролевые игры, самообразование, обмен педагогическим опытом и др.

В целях реализации национальной идеи «Мәңгілік Ел» в ДО проведен семинар «Как приобщить дошкольника к традициям и обычаям народов Прииртышья», где воспитатели познакомили детей с традициями и обычаями Прииртышья; людьми, чьими именами гордится Павлодар: Героями Советского Союза М. Камзиным, С. Муткеновым, А. Ёлгиным, М. Каирбаевым, И.Кривенко, М.Катаевым. Организованы экскурсии к культурным памятникам нашего города: вечному огню стеле Победы, Сатпаеву К.И., Ауэзову М.О., Пшембаеву К. с возложением цветов.

Важнейшим средством патриотического воспитания является приобщение детей к народным традициям. В рамках программы детей приобщают к истокам казахской народной культуры, где воспитатели познакомили их со способами изготовления войлока, плетение циновок, вышивкой. Итогом данной работы стала тематическая выставка «Умелые руки не знают скуки».

Патриотизм формируется и через труд взрослых, где каждый ребенок начинает осознавать, что труд объединяет людей, благодаря им

мы пользуемся благами. Родители каждой возрастной группы изготовили макеты предприятий, где работают родители детей: «ГРЭС», «Разрез Богатырь», «Жасыбай». С помощью макетов дети познакомились с промышленностью города и природным заповедником.

В кабинете казахского языка создан мини музей, где детей знакомят с предметами обихода, убранством жилища, с казахской национальной одеждой, музыкальными инструментами: домбра, кобыз, канырау. Приобщая к историческому прошлому, мы воспитываем у детей гордость, уважение к казахскому народу, ценить и беречь свой край.

В проекте «Моя Родина – Казахстан» через рассмотрение иллюстраций, слайдов, видеофильмов, художественные произведения, творчество, игры-путешествия дети называют столицу нашей Родины – Астану, знают ее достопримечательности. Детей знакомят с символикой страны, рассказывают, что у каждой страны есть свой флаг, герб, гимн. Рассказывают где и когда они могут их увидеть. Проведены тематические недели «Казахстан под единым шаныраком», «Язык – богатство народа», «Наша дружная семья».

Большое внимание уделяется сотрудничеству с родителями с целью формирование духовного единства семьи, знание и уважение семейных традиций.

Опыт работы ясли-сада по патриотическому воспитанию в контексте национальной идеи «Мәңгілік Ел» показал, что активная позиция дошкольной организации влияет на личную позицию педагогов, детей, родителей, делает процесс более эффективным, открытым и полным. Мероприятия проводятся с участием НПО: славянского центра «Братство», польского «Болония», татаро-башкирского центра «Шатлык».

Используя позитивный опыт взаимодействия с НПО, участники получили хороший стимул к

сотрудничеству, появилось желание украшать и улучшать мир вокруг себя, осталось удовлетворение от совместной работы и общения.

Таким образом, от того, какими глазами ребенок увидел окружающее, какие уроки извлек он из увиденного и услышанного, зависит и становление личности гражданина. У ребенка проявляется гражданственность в чувствах, в сознании, в поведении так необходимые для воспитания патриота своей родины – Казахстан.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Назарбаев Н.А. Послание народу Казахстана «Стратегия «Казахстан 2050»».

2. Методические рекомендации Патриотического Акта «Мәңгілік Ел».

3. Маханева М. Д. Нравственно-патриотическое воспитание детей старшего дошкольного возраста. – М., 2003.

«ҰЛАН»-НЫҢ ҰЛАНДАРЫ

Назым Нұрсұлтан

*«Ұлан»-ның жас тілшісі,
«Тұран-Астана» университетінің
студенті
Астана қаласы*

Алаш арыстарының бірі Ахмет Байтұрсынұлы: «Газет – халықтың көзі, құлағы һәм тілі. Адамға көз, құлақ, тіл қандай керек болса, газет халыққа сондай керек. Газеті жоқ жұрт басқа газеті бар жұрттардың қасында құлағы керек, тілі жоқ мылқау, көзі жоқ соқыр секілді», – деген еді. Шынында да, газет оқитын адамның көзі қырағы, ойы жүйрік, білгені көп болады емес пе?! Ал, мұндай адам әрқашан ұлтқа, халыққа, түптеп келгенде елдің дамуына еңбек ету үшін керек. Енді ойлап қараңызшы, ата-ана, үкімет, білім беру ұйымы, түрлі орталықтар, педагогтар, балаларға арналған БАҚ, жалпы қоғамның келешек ұрпақ алдындағы ортақ міндеті біреу ғана, ол – Қазақстанды алға сүйрейтін тұлға тәрбиелеу. Мүдде бір болған жерде жұмыстың да біріккені, ынтымақта іс қылғаны, бір-бірін толықтырып отырғаны абзал.

Осы тұрғыда ақпарат кеңістігін қалыптастыруға, ұлттың санасына, ұрпақтың өсіп-өнуіне елеулі үлес қосқан, ұлағатты «Ұлан» газетінің рөлі зор. «Ұлан» – балалар мен жасөспірімдерге арналған республикалық газет. Балалар басылымының атасы 1930 жылы 14 наурызда «Жас Алаш» газетінің 5-6 беттерінде газет ішіндегі газет болып жарық көрді. Алғаш атауы «Пионер» болды. Біраз жылдардан соң соғыс жағдайына байланысты тоқтап қалған басылым 1946 жылы 9 мамырда «Қазақстан пионері» деген атаумен қайта жарыққа шықты. Үлкендердің жадында осы атпен жатталып қалған газет, төл тәуелсіздігімізге қол жеткізген жылдан бастап «Ұлан» болып өзгертілді. Талай-талай маркасқалардың қанатын қатайтып, қаламын ұштаған 87 жылдан астам тарихы бар газет осынау жылдар ішінде жас буынды адалдыққа, мейірімділікке, ұлтжандылыққа, білімді болуға үндеп, тәрбиелеп келе жатқан республикалық бірден бір тарихи басылым.

«Ұлан» газеті десек, бірден балалар ойымызға оралады. Бірақ бұл басылым балалардың ғана емес, педагогтардың да таптырмайтын тәрбие құралы бола алады. Рас, мектеп педагогтарының алдындағы балалар газетті өздері-ақ оқып алады. Ал, әлі әліппені парақтамаған, өздігінен жүргізіп оқи алмайтын, бірақ сондай алғыр біздің балақайларымыз қалай оқымақ? Олар «Ұлан»-ның қаншама қызықты ақпараттарынан, базарлықтарынан құр қалып жүр десеңізші... Дегенмен, мұның да шешімі бар. Мектепке әлі бармаған балаларға әрдайым даңғыл жол көрсетіп отыратын көзі ашық ата-аналар мен ізденімпаз тәрбиеші-педагогтар барда бұл мәселенің шешілмей қалуы мүмкін емес. Олардың балақайларға газет оқып беруді күн тәртібіне енгізіп қойғаны жетіп жатыр. «Ал, онда біздің балалар қызығатындай не бар?» дерсіз, орынды сұрақ. Жауабын бірге табайық.

«Ұлан-ақпаратта» біз айналамыздағы болып жатқан оқиғалардан хабардар боламыз. «Кім болам?» айдарында әр түрлі мамандықтар, олардың қыр-сырымен танысамыз. «Сен білесің бе?» айдарында айтылатын әлемнің кереметін өз көзімізбен көрсек қой» деп қиялдаймыз. Бізді мазалаған сауалдардың жауабын «Негебектектен» білуге болады. Қолына қалам алып, жазуға икемді оқырман «Рауан» жас әдебиетшілер

клубына өз шығармашылығын жібере алады. Спортқа бейімді балалардың «Толағай» спорт клубынан бәйгеде оза шапқанына қуансақ,

«Құралай» экологиялық клубынан еліміздегі қорғалуға тиісті аң-құстар мен өсімдіктер туралы оқи аламыз. Одан бөлек газеттің «Өздерің жазған хаттардан», «Сыр-сұхбат», «Алыстағы ағайын», «Сенің замандасың», «Алтын-арқау» салт-дәстүрлер клубы, «Жанар» телеклубы, «Әуез», «Мен таңдаған мамандық», «Қалақай» әзіл-сықақ отауы, «Сырсандық», «Ұланның күнтізбесі», «Шарапат» имандылық отауы, «Біз де бала болғанбыз» сияқты көптеген айдарлары бар. Газет бетінен өлеңдер, хикаялар, әңгімелер мен ертегілер оқып, жұмбақ, жаңылтпаштар, сканворттар шешуге болады. «Ұлан» газеті елдегі көптеген мәселерді, әлем жаңалықтар түгел қамтып жүр. Жақсы-жақсы айдарлары мен игі бастамалары мол. Газет ішіндегі қызықты айдарлар, түрлі пікірлер, көтерілген мәселер, замандастарымның қаламынан туған мақалалар әр оқырманын бей-жай қалдырмайды. Балалардың терең ойлап, алысқа қарауына «Ұланның» еңбегі орасан.

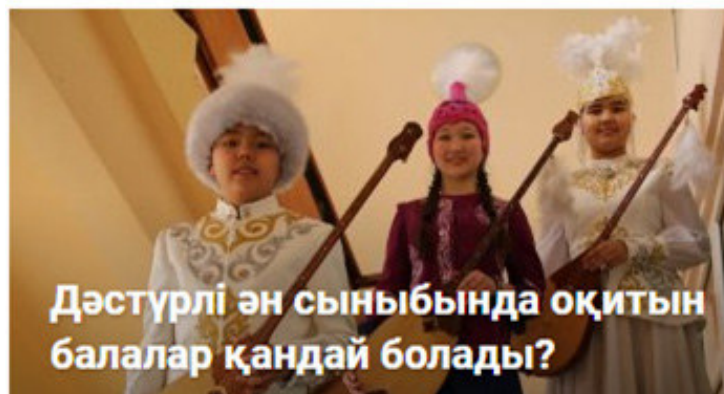
Иә, әлі кітап оқи алмайтын балалар да «Ұлан»-ның ұландары бола алады, ол – ата-ана, педагог, қоғам, сіз бен біздің қолымызда. Ал, балаңыз ата басылымның оқырманы болса, қандай дәрежеге жетер еді? Осы сауал аясында ой қорытып көрейік.

Егер, балаңыз газет оқыса:

- әр кез ойын мазалап жүрген сұрақтарына жауап табар еді;
- жан-жақты толысып, көшбасшылық қабілеті пайда болар еді;
- алтын уақытын босқа жұмсамай, оқығаны болашақта міндетті түрде пайдасына асар еді;
- шығаршалыққа бейімделіп, жазу сызуға әуес болар еді;
- өз аймағының ғана емес, республикалық деңгейдегі ақпараттардан хабардар болар еді;
- білім қоры жиналып, мектепке дайын болып баратын еді;
- жаңа заманның талабымен бірге дамитын еді.

Ең бастысы, бала кезде жасына лайықты басылымдарды оқып өскен бала мұны есейгенде де әдетке айналдырары сөзсіз.

Алғаш рет анам мені өзі ертіп апарып газетке жаздырды. Оны бір рет оқып, қызығына қаныққан бала күннен асыға күтетін болдым. Міне, сол он шақты жылдан бері «Ұлан» – менің жақын досым. «Ұланның» тұрақты оқырманы бола жүріп, «Жас тілші» куәлігіне де ие болдым. Ізденуден жалықпайтын, газет оқуды кішкентайынан серік еткен әр бала осы биіктен көріне алады. Тек «Бұлақ көзін ашу» керек. Дәл осылай сіз де танымы терең тұлғаның өмір естелігінде ізгіліктің ізімен қалғыңыз келсе, бала кезінен «Ұлан»-мен дос етіңіз. «Ұланмен» бірге болайық!

ИГРА КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Г.Ж.Курмангожина

заведующая я/с №4 «Дельфинчик»

г.Темиртау

Дошкольный возраст – это короткий, но важный для становления личности период. Через игру дети получают первоначальные знания об окружающем мире, формируются навыки правильного поведения, складывается характер.

Известные психологи Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, Д.Б. Эльконин доказали, что в игре дети успешнее развиваются и достигают более высоких уровней развития. О влиянии сюжетно-ролевой игры на творческое развитие ребенка и детского коллектива отразили в своих научных трудах российские ученые Р.Н. Жуковская, Д.В. Менджерицкая, Н.Я. Михайленко, Н.А. Короткова, Бондаренко А.К., Матусик А.И. и др., которыми полно и подробно рассмотрены педагогические и психологические основы игровой деятельности.

Современные исследования по проблеме влияния игровой деятельности на формирование нравственных качеств детей дошкольного возраста проведены отечественными учеными Б. Баймуратовой, А.К. Менжановой, Д. Исмаиловой и др.

Актуальность темы заключается в том, чтобы через игру помочь ребенку приобрести опыт общественных отношений и обогатить его нравственным содержанием.

В настоящее время существует проблема в выборе игрушек для детей. На прилавках многих магазинов на смену Чебурашке, Буратино, Карлсону, пришли герои американских и японских мультфильмов: Бэтмен, человек-паук, черепашки Ниндзя, Барби, различные супергерои и другие персонажи. Их поведение как бы доказывает всем окружающим: на чьей стороне сила, тот и прав. Глядя на эти игрушки, героев-мультфильмов, дети впитывают их манеру женского поведения.

Для реализации задачи по сохранению и укреплению физического и психического здоровья необходимо осуществлять адекватные педагогические воздействия к подбору игрушек и игр. Воспитателям необходимо хорошо понимать природу игр, иметь представления о специфике ее развития на протяжении дошкольного возраста, а также уметь играть с детьми.

Игра выступает как важное средство воспитания. Основным источником игры – это окружающий его мир, жизнь и деятельность взрослых и сверстников. В сюжетно-ролевой игре дети отражают существующие нравственные нормы и правила, характерные для казахстанского общества.

Дети искренне переживают чувства, связанные с выполняемой ролью: теплоту и нежность мамы, заботу о старших и младших, вежливость кондуктора в автобусе, строгость и любовь работников ДО, ответственность водителя, элегантность парикмахера и т. д.

С развитием интереса к труду взрослых, к общественной жизни, к героическим подвигам людей у детей появляются первые мечты о будущей профессии, стремление подражать любимым героям. Все это делает игру важным средством создания направленности личности ребенка, которая начинает складываться в дошкольном детстве.

Сюжетно-ролевая игра проходит длительный и сложный путь развития, начиная с простейшей ролевой игры и игры «рядом» и трансформируясь в длительную коллективную творческую игру с развернутым сюжетом.

Игра дает хорошие результаты только в сочетании с другими методами: наблюдениями, беседами, чтением художественной литературы, встречи с людьми разных профессий и др.

Организации сюжетно-ролевых игр помогает специально оборудованная предметно-пространственная игровая среда. Для реализации своих игровых целей ребенок подбирает себе товарищей, отбирает необходимые игрушки.

Подбор игрушек имеет немаловажное значение. Куклы и мишки могут быть разного размера (большие, средние, маленькие), но также, чтобы их удобно было заворачивать, укладывать спать, кормить, гулять; кукольная мебель, машины должны быть прочными, чтобы малыш мог не только посадить куклу на стул, но и сесть сам. Игрушечная посуда должна быть крупных размеров.

Для девочек необходимо наличие кукол, в ходе действий с игрушками-партнерами у них формируются ролевые высказывания, что является предпосылками для отношений в социуме. Для мальчиков могут быть конструкторы, игрушечные машинки, животные, например, собака, медведь, зайчик и др.

Чтобы полученные сведения стали источником содержания игры и влияли на умственное и нравственное развитие ребенка, необходимо постоянное, целенаправленное руководство воспитателя игровой деятельностью, его личная заинтересованность играми, стремление поддерживать и развивать игровые интересы детей.

Таким образом, в сюжетно-ролевой игре знания, впечатления ребенка не остаются неизменными: они пополняются и уточняются, качественно изменяются, преобразовываются. Это делает игру формой практического познания окружающей действительности. Как всякая творческая деятельность, сюжетно-ролевая игра эмоционально насыщена и доставляет каждому ребенку радость и удовольствие уже самим своим процессом. У него появляется психологическая основа для успешного проживания сложных жизненных ситуаций – ситуаций выбора и неудач, конфликтов и кризисов. В игре у ребенка формируются новые виды творческой деятельности (актерские, дизайнерские, режиссерские и др. качества).

Сюжетно-ролевая игра проходит длительный и сложный путь развития, начинаясь в младшем дошкольном возрасте с простейшей ролевой игры и игры «рядом», в старшем дошкольном возрасте она достигает наиболее высокого развития, трансформируясь в длительную коллективную творческую игру с развернутым сюжетом.

Среди авторов современных педагогических технологий игровой деятельности (Н.Я. Михайленко, С.Л. Новоселова, Н.Ф. Тарловская, Е.О. Смирнова, Л. Лидак и др.) выделяется характерная позиция: игре необходимо учить, сама по себе игра и ребенок в игре без руководства развиваться не будут. Вышеназванные авторы выделяют следующие этапы руководства игрой:

- подготовительный (обогащение впечатлениями на занятиях, экскурсиях, целевых прогулках, создание предметно-игровой среды);
- основной (начало, ход, конец игры, воспитатель использует прямые и косвенные приемы);
- участие в игре (совет, напоминание и т.д.)

Виды сюжетно-ролевых игр:

- игры на бытовые сюжеты: «Дом», «Семья», «День рождения».
- игры на производственные и общественные темы: «Парикмахерская», «Магазин», «Школа», «Больница», «Скорая помощь» «Строительство» и др.
- игры на героико-патриотические темы: «Полет в космос», «Праздничный салют», «Экспо», «Пожарные» и др.
- игры на темы литературных произведений, кино, теле- и радиопередач: «Ну, погоди!», «Алдар-Косе», «Маша и Медведь» и многие др.

«Режиссерские» игры, в которых ребенок заставляет говорить, выполнять разнообразные действия кукол. Действует он при этом в двух планах: и за куклу и за себя, направляя все действия.

Для того, чтобы сюжетно-ролевые игры дошкольников развивались, необходимо соблюдать следующие условия: доступность оборудования, безопасность материалов, разнообразие предметов, соответствие игр и игрушек возрасту детей, учет поло-ролевой специфики в подборе игр и игрушек; эстетичность материалов и оборудования.

Наибольший интерес у детей вызывают, такие игры как «Семья», «Детский сад», «Школа», «Больница», однако сюжеты данных игр однообразны, поэтому целесообразно включать игры, с учетом развития современных технологий. Сюжеты игры могут браться из жизни или из книжки, могут подсказываться новыми игрушками или предлагаться взрослым. Показ иллюстраций, чтение художественных произведений о жизни народов Казахстана, праздник «Дружбы народов Казахстана» помогает воспитателю в организации сюжетно-ролевых игр, дети с удовольствием играют в игры типа «Экскурсия по Астане», «Наш аул», «На джайляу», «День рождения» и т.д.

На последующих этапах используются советы, напоминания, предложения, целенаправленный подбор игрового материала, задания направленные на развитие содержания игры, формирование у детей познавательных интересов, организационных навыков.

Вместе с тем руководство со стороны педагога должно быть осторожным, чтобы не подавлять инициативу и творчество детей, а всячески способствовать их развитию. Педагог является старшим другом детей, партнером по игре, помогая им применять знания, полученные в ОУД, при выполнении индивидуальных заданий и поручений, побуждая к взаимопониманию, чуткости, справедливости, взаимопомощи.

Ребенок через игру приобретает первоначальные знания об окружающей жизни, у него формируется определенное отношение к людям, к труду, вырабатываются навыки и привычки правильного поведения, складывается характер.

Игра упорядочивает не только поведение ребенка, но и его внутреннюю жизнь, помогает понять себя, своё отношение к миру. Ребенок учится контролировать и оценивать себя, понимать, что он делает и учится действовать правильно. Именно самостоятельное регулирование действий превращает его в сознательного субъекта жизни, делает его поведение осознанным и произвольным.

Систематическая работа по расширению знаний об окружающем мире способствует эффективному усвоению содержания Типовой программы, развитию сюжетно-ролевых игр и формированию положительных взаимоотношений между детьми.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан 13.05.2016 № 292

2. Санитарные правила «Санитарно-эпидемиологические требования к объектам дошкольного воспитания и обучения детей» (Приказ МНЭ РК от 17 марта 2017 года №217).

3. Правила проведения психолого-педагогической экспертизы игрушек (приказ Министра образования и науки РК от 10 июня 2008 года № 337)

5. Ильинова К. В., Логвинова О. Ю., Мещерякова С. В., Кулько И. Ю. Влияние сюжетно-ролевой игры на формирование личности ребёнка // Молодой ученый. — 2014. — №17. — С. 487-489.

6. Короткова Н.А. «Сюжетно-ролевая игра старших дошкольников»

БАЛАБАҚША БАЛАМЫЗҒА НЕ ҮЙРЕТТІ?

Н.Ө.Сүйінова*Атырау облысы, Исатай ауданы,**Тұщықұдық ауылы**Ата -ана*

Мен – отбасының ұйытқысы, 6 перзенттің анасы, күміс алқа иегері Сүйінова Нұргүл Өтегенқызымын. Менің бүгінгі қалам ұстауымның басты себебі – бала тәрбиесіндегі балабақшаның маңызын сөз ету. Өзіміз тұратын Тұщықұдық ауылындағы балаларды бала шақтан болашаққа жетелейтін мектепке дейінгі білім беру мекемесі – «Кұлыншак» бөбекжай-балабақшасы.

Төрт балам осы «Кұлыншак» бөбекжай балабақшасында тәрбиеленіп шықты. Бесінші қызым қазіргі уақытта осы балабақшаның ортаңғы «Тамшылар» тобында тәрбиеленуде. Бұл ұядан канат қағып шыққан барлық балаларым да оқу үздіктері болды. Екі үлкен қызым жоғары оқу орындарында оқиды. Назерке деген тұңғыш қызым қызыл дипломға үміткер болса, Дариям тіс дәрігері мамандығын игеруде. Бағдат пен Шахидам мектеп оқушылары. Балаларымның барлығы да балабақша қабырғасында жүргенде әр түрлі көркемдік және спорттық іс-шараларға белсене қатысты. Әсіресе, қыздарымның өнерге, музыкаға деген қызығушылықтары басым болды.

Музыканың адам өмірінде алар маңызы орасан зор. Балаларды ерте жастан музыкаға әуестендірудің, шығармашылық қабілеттері мен дарындылығын дамытудың өмірлік қажеттілігі зор. Музыка адамның ойы мен қызметін жүйлеуге көмектеседі, жадын дамытып, сұлулыққа жетелейді. Жас өрендерді өнерге, музыкаға баулуда Қайырлиева Шұға апайдың жетекшілігімен «Кұлыншак» бөбекжай-балабақшасы жанынан құрылған ұлт аспаптар оркестріне ерекше тоқталуды жөн көрдім. Ересек адамдардың өзі игеруге қиын аспаптардың қыр-сырын бүлдіршіндерге үйретіп, оркестр құру ұстаздың қажырлы еңбегінің нәтижесі деп есептеймін. Балаларға музыкалық тәрбие мен білім беруде жоғары санатты музыка жетекшісі Қайырлиева Шұға Жантұрғанқызының ерен еңбегін атап өткім келеді. Ол осы мекемеде 1995 жылдан бері үздіксіз еселі еңбек етіп келеді. Өнер сүйер өрендердің шығармашылық қабілетін ұштап, музыканың қыр-сырын үйретуде Шұға апайдың еңбегі өлшеусіз. Шығармашылық еңбегінің нәтижесі балабақшадағы балалардың ән салу, би билеу қабілеттеріне баулумен қатар, 2007 жылдан шығармашылық жұмысын «Аспапта ойнау шығармашылығы» бойынша дамытып келеді. Балғын 3-4 жасар кезінде ойыншық аспаптарда ойнау арқылы табиғи

қабілеттерін ең алғаш ашса, одан әрі дами келе 5-6 жас аралығында қарапайым шығармаларды домбыра, баян және ұрмалы аспаптарда ойнаумен дарындылығын ашып келеді. Музыкалық аспаптар балаларда зор қызығушылық туғызуда.

Музыка жетекшісі: Қайырлиева Шұға Жантұрғанқызы

2007 жылы 5 баладан құралған «Еркем-ай» атты балалар оркестрі мүшелерінің саны қазір 15 балаға жетті. Бұл жұмысының нәтижесі «Айгөлек» мектеп жасына дейінгі балалар шығармашылығының облыстық фестивалінде «Аспапта ойнау» номинациясы бойынша жүлделі орындарға ие болып келеді.

«Өнерлі өрге жүзер» дегендей, өнерде өрге өрлеген Шұға ұстаздың өмір жолы өнер сүйер жас ұрпаққа үлгі-өнеге болғандай. Шығармашылығымен шынға өрлеген Шұға ұстаздан тәлім алған қызым Бағдат 2010 жылы оркестр құрамында болып, баян аспабымен өнер көрсетті. Осы балабақшадан бастау алған баян аспабына қызығушылығы селодағы Ш.Шәріпов атындағы саз аспаптар мектебінде жалғасын тауып, биылғы жылы үздік бағамен аяқтап шықты.

2011 жылы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі «Мектепке дейінгі балалық шақ» орталығы ұйымдастырған Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған балалар шығармашылығы «Қазақстан - біздің ортақ үйіміз» сырттай аймақтық фестиваліне қатысып «Дала үні» номинациясы бойынша халық әні «Әгугай домбыра» орындаумен «Бас жүлдеге» ие болып, арнайы Дипломмен марапатталды.

2013 жылығы оркестр құрамында қызым Шахида ұлттық аспабымыз домбырада ойнап, оркестрдің сүйемелдеуімен «Еркем-ай» халық әнін орындады.

Балабақшада тәрбиеленген балалар ой-өрісі кең, өнер-білімге құштар, алғыр болып келеді. Осы балабақшадан шыққан балалардың түгелге жуығы мектептің гимназия сыныбына қабылданып жүр. Бұл балабақшашадағы тәжірибелі ұстаздарының еңбегі деп есептеймін. Балабақшада бала тәрбиесіне ерекше мән беріліп, жан-жақты талаптар қойылған. Соның ішінде білімге, өнерге, спортқа икемделіп, жан-жақты тәрбие алып шығады. Осы жан-жақты талаптың нәтижесі болар, қызым Шахида спортқа қызығушылығы артып, аудандық спорт мектебінің дзюдо секциясына қатысып, әр түрлі аудандық, облыстық, республикалық жарыстарға қатысып жүр.

Осы балалар мектепке барғаннан-ақ өздерінің белсенділіктерін танытып, балабақшада алған тәлім-тәрбиелерінің арқасында оқушылардың алдыңғы қатарынан көрініп жүреді. Менің қыздарым да мектеп табалдырығын аттағаннан түрлі олимпиадалар мен сайыстарға, байқауларға қатысып, жүлделі орындарды иеленіп жүр. Қызым Бағдат, аудандық ақындар мүшәйрасына қатысып, ерекше қырымен танылды. Кенже қызым Айназар да осы балабақшадан саналы адам болып тәрбиеленіп келеді. Топтың ашық сабақтары мен тәрбие шараларына белсене қатысады және осы жылғы құрылып отырған оркестр құрамында өнер көрсетіп жүр. Бұл қызымның да болашағы зор тұлға болып қалыптасады деген сенімдемін.

Балабақша ұжымы болашақ саналы ұрпақ тәрбиелеу жолында зор үлестерін қосып отыр. Ата-аналар атынан ризашылық білдіріп, «Құлыншак» бөбекжай-балабақшасы ұжымына, талаптың талмас кемесіне мініп, тынымсыз ізденісімен танылған Шұға апайға өмірде де, өнерде де шығармашылық шабыт, толағай табыс тілеймін.

ТАРИХЫ ТЕРЕҢ – МӘҢГІЛІК ЕЛ

*М.А. Кунасова**№ 17 бөбекжай-балабақшасының
директоры**Атырау облысы. Атырау қаласы*

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев ұсынған «Қазақстан-2030» стратегиясында негізгі бағыттардың бірі ретінде халықтың ұлттық моделі мен салт-дәстүрлерін есепке ала отырып, білімі мен білігі жағынан өркениетті елдердегі замандастарымен қатар тұра алатын, бойында ұлттық, отаншылдық рухы мықты қазақстандықтардың жаңа ұрпағын тәрбиелеу қажеттігі баса айтылған.

Бұл талаптардың жүзеге асырылу бағытындағы жұмысты үздіксіз білім берудің алғашқы сатысы – мектепке дейінгі ұйымдарда баланың білімге деген құштарлығын арттырудан, ұлтымызға тән қасиеттер бойына сіңген шәкірт тәрбиелеуден бастағанның маңызы өте зор. Мектепке дейінгі ұйымдардағы балаларға білім мазмұнын жаңаша құру арқылы оқыту, білім беру сапалы білім кілтіне жол ашады. Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін білім негізі қаланатын болғандықтан, бұл саладағы кез келген мәселе өзекті.

Бүгінде еліміз бойынша тарихы тереңге кеткен балабақшалар жеткілікті. Жарты ғасырлық тарихы бар тәрбие ордасының бүгіні мен өткенін еске алу мақсатында қарашаңырақтың тарих беттерін ақтардық. Балабақшамыз тарихының бастауы сонау 1966 жылдан алады.

1966 жыл

Осы аралықта тәрбие ошағы 3000-ға жуық түлекті қанат қақтырды. Бірнеше ұрпақ алмасты. Алғашқы түлектердің балалары мен немерелері бар. Осы жарты ғасырда тәрбие ордасынан түлеп ұшқан шәкірттер қазіргі таңда Қазақстанның гүлденуіне үлесін қосып, алыс-жақын шет-елдерде түрлі салада бизнесмен, прокурор, заң қызметкері сынды беделді қызмет атқарып еңбек етуде. Біздің мақтанышымызға айналған тұлғалар көп. Тәрбие ордасының тарихы тереңде жатыр. 50 жылдың ішінде бақшамыз тек шәкірттерді ғана емес, білікті ұстаздарды да тәрбиелеген. Кеңес Одағының тұсында да бақшамыздың қабырғасында бірнеше білім беру ісінің үздіктері еңбек еткен екен.

Нарықтың алғашқы қиындық жылдарындағы дарыстың балабақшалар жабылып, біздің де балабақшамыз тұрақсыз кезеңді бастан өткізді. Аяғына тік тұрғызу жолында бақшамызда өз мамандықтарына адал, жұмысын тоқтатпай еңбек еткен көптеген ардагер ұстаздарымыз болды.

Балабақшаның алғашқы педагогтары. Бурлакова Л.П. (ортада)

Аталмыш балабақша ашылғалы білім беру ісін атқарып, ағартушылық саласында аянбай еңбек еткен балабақшамыздың алғашқы директорлары: Зубарева Валентина Васильевна, Бурлакова Лариса Павловна, Ким Валентина Григорьевна. Бұл кісілер біз үшін әрқашан зиялылықтың, балаларға деген құрметтің және өз ісінің шебері үлгісінде қала береді

Директор Ким В.Г тәрбиешілермен.

Өмір талабына сай жаңа технологияларды оқу процесі мен тәрбие аясында шебер қолдана білу тәрбиешінің міндеті. Осыны ескере отырып мен мектепке дейінгі білім беру саласындағы әр жаңалықты өз қызметімде қолданамын.

«Өткенсіз бүгін жоқ» дегендей 50 жылдық тарихында балабақша өміріне өздерінің өшпестей ізін қалдырған ұстаздар жайлы айтпай кетуге болмас. Олар: Торбунова Людмила Ивановна, Бабушкина Татьяна Константиновна, Черняева Татьяна Георгиевна, Бакишева Ольга Сабировна, Егизекова Жамига Омаровна, Яковлева Татьяна Генадьевна, Чендева Людмила Николаевна т.б.

2012-2016 жылдарда мекемені басқарған Кошкинова Гулайым Мұхтарқызының басшылығымен біршама жұмыстар атқарылып, мекемеміздің одан әрі дамуы мен өсуіне қосқан үлесі зор. Бақшамыздың аты қала, облыс, қала берді республикаға танылған. 2016 жылы балабақшамыздың 50 жылдық мерейтойын тойладық. Мерейтой еліміздің Тәуелсіздігінің жиырма бес жылдығымен бірлесе келген мекемеміз осы жылдар аралығында талай түлектерді тәрбиелеп, еліміздің білім кеңістігінде білім беру ордасы ретінде ерекше орын алды десек, артық айтпаған болар едік.

Балабақша кешенінде мектепке дейінгі білім беру мен тәрбиелеу жолында бірқатар жұмыстар атқарылып, балабақша бүлдіршіндеріне көп көңіл бөлінуде.

Балабақшаның 50 жылдық мерейтойы.

Балабақша кешенінде мектепке дейінгі білім беру мен тәрбиелеу жолында бірқатар жұмыстар атқарылып, балабақша бүлдіршіндеріне көп көңіл бөлінуде. Бүгінгі таңдағы ең өзекті мәселе білім сапасы болып отыр. Білім сапасының жоғары болуы үшін педагогтардың кәсіптік деңгейі жоғары болуы тиіс. Осы орайда, білім берудің қазіргі жаңа құрылымы мен оқу әдістемесінің өзгеруі педагог-мамандардың кәсіби шеберліктерін жаңартуды, шығармашылық ізденістерін көбейтуді талап етіп отыр. Білім сапасы педагогтар қызметіне тікелей байланысты болғандықтан, бұл ретте педагогтың біліктілігі қажет. Демек білім-тәрбие сапасын көтерудің негізгі тетігі – ұстаз, сондай-ақ оның теориялық білімі мен кәсіби шеберлігі, шығармашылық қызметі. Сондықтан тәжірибемізде педагог-мамандардың біліктілігін көтеруіне мән беріліп, олар шығармашылық жұмысқа бағытталған.

Осы орайда, бүгінгі таңда балабақшамызда 18 педагог еңбек етуде. Балабақшаның басты мақсаты – егеменді еліміздің жас ұрпағын жан-жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға ретінде қалыптастыру. Педагогтардың кәсіби құзіреттілігін көрсететін көрсеткіштің бірі – өз білімін жетілдіру қабілеттілігі, алға ұмтылу, өзін жетілдіру. Жұмыстың бастапқы кезеңінде сауалнама таратылып, сауалнама қорытындысымен тақырып таңдалады. Екінші кезеңде педагог мамандар библиографиялық жұмыс жүргізіп, кәсіби білім алу, дәріс алу, ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді оқу, алған мәліметтерді сараптау жұмыстарын жүргізеді. Зерттеу кезеңінде педагог мамандар тақырыптарды зерделеп, материал жинақтап, оларды өз еңбектерінде пайдаланады. Бағыт бойынша жұмыстарды балабақшаның жылдық жоспарына енгізіп, ашық шаралар, ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттер жоспарланып, өткізіледі. Әр педагог-маман өз таңдаған тақырыбы бойынша шығармашылық жұмысының нәтижесін осы шараларда көрсетеді.

Педагог-мамандардың шығармашылық тақырыптары «Ұлттық тәрбие», «Интернационалдық тәрбие», «Экологиялық тәрбие», «Сенсорлық тәрбие», «Сахналау – іс әрекеті», «Ерте жастан ағылшын тілін үйретуде ойын элементтерін қолдану», «Математика сабақтарында

балалардың қисынды ойлау қабілеттерін дамыту», «Патриоттық тәрбие», «Ән-күй арқылы балалардың қиялы мен шығармашылығын дамыту». Атап айтсақ, тәрбиеші В.Д. Шевченконың тақырыбы «Интернационалдық тәрбие». Мақсаты: балаларға Қазақстан халықтары туралы қарапайым түсінік беру және салт-дәстүріне, тұрмысына қызығушылық пен сыйластық қалыптастыру. Әр түрлі ұлт өкілдері балаларын мейірімділікке, сыйластыққа тәрбиелеу. Бұл бағытта қалалық «Достық үйімен» серіктестік жұмысы ұйымдастырылып отыр. В.Д. Шевченко ұйымдастырған «КОРИНа», «Алтыбақан», «Чаепитие» шараларына «Иверия» грузин, «Новруз» әзірбайжан, кәріс, татар ассамблеяларынан қонақтар шақырылды.

Ересек орыс топ тәрбиешісі А.С.Болдусова «Экологиялық тәрбие» тақырыбында жұмыс жүргізуде. Бұл жұмыстың мақсаты: қоршаған орта туралы білім жүйесін қалыптастыру; табиғаттағы заттар мен құбылыстар туралы қарапайым білімдерін нығайту, баланың қоршаған ортада өзін-өзі дұрыс ұстай білуіне бағыт-бағдар беру. Осы бағытта ашық шаралар, сабақтар, ойын-сауықтар, акциялар өткізді.

Ортаңғы қазақ топ тәрбиешісі Ш.К.Табылдиеваның тақырыбы «Сахналау іс-әрекеті». Мақсаты: Сахналау іс-әрекет кезінде балалардың өздігінен үйренген дағдысын қолдана отырып, ойын-сауықтарға белсене қатысу талпынысына қолдау көрсетіп, коммуникативті және әртістік қабілеттерін қалыптастыру. Тәрбиеші балаларды қуыршақ театр түрлерімен таныстыра отырып, оларды сахналау іс-әрекетіне бейімдеп, балалардың қызығушылығын оятады. Ертегіні сахналау кезінде, балалардың тілдерін жетілдіру мақсатында сөйлемді толық, сөздерді анық айтуға, ым-ишараны дұрыс қолдануға басты назар аударып отырады. Бұл бағыт бойынша тәрбиеші «Ертегілер елінде», «Әдеби кеш» атты шаралар өткізді. 2013 жылы облыстық конференцияда іс-тәжірибесімен бөлісті.

Математика пәні мұғалімі М.Е.Нигиметованың тақырыбы «Математика сабақтарында балалардың қисынды ойлау қабілеттерін дамыту». Мақсаты: Қарапайым математикалық ұғымдарды үйрете отырып, мектепке дейінгі баланың бойында кіші жастан тұлғалық дамуындағы қабылдау, ойлау бейімін қалыптастыру. Осыған орай педагог осы тақырыпта тереңдете жұмыс жүргізіп, балаларға ойын арқылы үйрете отырып, математикалық диктант, заттарды әртүрлі геометриялық пішіндерден құрастыру, ауызша есеп шығару, көру арқылы салыстыру, қиялдау, жұмбақ жаттығуларын қолданып, бүлдіршіндердің логикалық ойлау ұғымдарын күнделікті дамытып отырады. Сонымен қатар Н.А.Зайцевтің «Жүзге дейін санау», «Сандық лента» методикасын, Мария Монтессоридің методикасының элементтерін қолданады.

«Дәстүрден тыс тәсілдер арқылы балалардың қиялы мен шығармашылығын дамыту» тақырыбында бейнелеу өнері пән мұғалімі Е.Г.Быченкова шығармашылықпен жұмыс жасап, материалдар жинақтауда. Мақсаты: Бейнелеу ойыншықтарды, көркем сурет, мүсіндік объектілер, сәндік-қолданбалы өнер заттарын бейнелеудің дәстүрден тыс техникасын қолдана отырып құру. Педагог дәстүрден тыс тәсілдермен техниканы қолдануда қиялын, ойлауын, тілін дамытады. Өз тәжірибесінде жобалау жұмысын қолданып, «Сиқырлы қағаз» тақырыбында жұмысын қорытындылады.

Саз жетекші Н.Х.Абрекова «Балабақшадағы ертеңгіліктер мен сценарийлер» тақырыбында жұмысын жүргізуде. Мақсаты: Мерекелерді ұмытылмастай етіп өткізу арқылы, балалардың эмоциялық көңіл-күйлерін дамыта отырып, бала жүрегінде өшпестей із қалдыру. Өз тәжірибесінде Надежда Хамитовна музыкалық дидактикалық ойындарды тиімді қолданады. Педагог ертеңгіліктер жинағын дайындау үстінде.

Ағылшын тілі пән мұғалімі Р.Ж. Тулешованың тақырыбы

«Ағылшын тілін ерте жастан үйретуде, ойын элементтерін қолдану». Мақсаты: ағылшын тілін ерте жастан оқытуда ақыл-ой белсенділігін қалыптастырудың маңызды құралы болып табылатын ойын түрлерін, оның элементтерін және өзара сөйлесу үлгілерін қолдану. Педагог өз тәжірибесінде тиімді рөлдік, дидактикалық ойындарды, соның ішінде сөздік ойындарды жиі қолданады.

2008 жылы мектепалды даярлық қазақ тобының тәрбиешісі ретінде «Ұлттық тәрбие» бағыты бойынша шығармашылық жұмысты бастап жүргіздім. Бұл жұмыстың мақсаты: ата-бабадан қалған өшпес мұраны, мол қазынаны қабілеті жоғары ұрпақтың бойына дарыту. Ұлттық тәрбиенің сарқылмас қазынасы халық ауыз әдебиетімен балаларды таныстырып, тереңдете жұмыс жүргіздім.

Балабақшаның психолог қызметі жақсы жолға қойылған. Жоғары санатты психолог Ж.Д.Шаманова өз жұмысында отбасылық және қоғамдық тәрбиелеудің бірлігі мен сабақтастығына аса көңіл бөледі. Бұл бағытта балаларды тәрбиелеу, оқыту мен дамытудың түрлі мәселелері бойынша ата-аналармен кеңестер, балалармен тренинг, ойынтапсырмалар жүргізеді. «Барлық психологтар» халықаралық сайтына тіркеліп, халықтың сауалдарына кеңес беріп келеді.

Осындай тәжірибелі педагог-мамандардың жұмыстарымен қатар жас-мамандармен де тәлімгерлік жұмыс жүргізіліп, оларда жүйелі жұмыс жүргізуге тырысуда.

Ұстаздар жас ұрпаққа білім мен тәрбие беруде елімізде жүргізіліп жатқан жаңа талаптарды орындай отырып, қала, облыс, республика көлемдерінде өз білімдерін жетілдіріп, бүгінгі күні сол жинақталған тәжірибені өз қызметтерінде кеңінен қолданып, ізденіспен еңбек етіп жүргені анық. Оған ұстаздар мен шәкірттеріміздің жеткен жетістіктері дәлел бола алады:

2005 жылы сауат ашу, тіл дамыту пән мұғалімі Аустниязова А.С. облыстық «Панорамалық сабақ» сайысында I орынға ие болды. 2012 жылы «Жыл тәрбиеші» сайысына қатысып, III жүлделі орынға ие болды.

2008 жылы қалалық педагогикалық оқуда қазақ тілі пән мұғалімі Сұлтанғалиева Г.Қ. I орынға, облыстық педагогикалық оқуда II орынға, тәрбиеші Умбеталиева М.М. II орынға ие болды.

2009 жылы тәрбиеші Кунасова М.А қалалық, облыстық «Жыл тәрбиешісі» байқауында Бас жүлдеге, 2012 жылы республикалық «Үздік педагог» атағы мен төсбелгісіне ие болды.

2010 жылы математика пән мұғалімі Ильясова С.С. қалалық педагогикалық оқуда I орынға, облыстық педагогикалық оқуда II орынға, 2010 жылы облыстық «Әдістемелік идеялар калейдоскопы» фестивалінде «Ең үздік білім бағдарламасы» номинациясына ие болды. 2012 жылы тәрбиеші Умбеталиева М.М., саз жетекші Абрекова Н.Х. қалалық педагогикалық оқуға қатысып жүлделі III орындарға ие болды. 2011 жылы тәрбиеші Шевченко В.Д «Баламалы бағдарламалар» атты қалалық сайысына «Давай подружимся» бағдарламасымен қатысып, «Зерттеуші педагог» номинациясына ие болды. «Интернационалдық тәрбие» бағыты бойынша жұмыс материалдары 2016 жылы облыстық «Білім беру: Әріптестер диалогы» форум, ғылыми-практикалық конференция, тамыз маслихаты көрмелерінде ұсынылды.

2013 жылы ағылшын тілі пән мұғалімі Тулешова Р.Ж. қалалық педагогикалық оқуға қатысып жүлделі III орынға ие болды, директор Кошкинова Г.М қалалық педагогикалық оқуда I орынға, облыстық педагогикалық оқуда II орынға ие болды.

2013 жылы Кошкинова Г.М Талды-Қорған қаласында өткен Республикалық педагогикалық оқуда Алғыс хатпен марапатталды.

2015 жылы бейнелеу өнері пән мұғалімі Быченкова Е.Г. қалалық педагогикалық оқуларға қатысып сертификат иеленді.

2016 жылы психолог Шаманова Ж.Д қалалық, облыстық педагогикалық

оқуларға қатысып жүлделі І орынға ие болды.

Атқарған жұмыстардың нәтижесінде әдістемелік нұсқау, бағдарлама, тәрбиешілерге көмекші құрал, балабақшаның жинақ кітаптары шықты: «Мектепке дейінгі ұйымдарда қазақ тілін оқыту» Г.Қ.Сұлтанғалиева, «Занимательная и увлекательная, интересная и полезная математика» С.С.Ильясова, «Оқытудың белсенді әдіс-тәсілдері арқылы жеке тұлғаны тәрбиелеуде халық ауыз әдебиетін қолдану» М.А.Кунасова, «Давай подружмся» Шевченко В.Д, «Мектепке дейінгі ұйымдағы педагог-мамандардың шығармашылық жұмысы» Г.М.Кошкинова.

Тәрбиеленушілердің қабілетіне педагогикалық ықпал ету, олардың шығармашылық қабілеттерінің дамуына әсер ету нәтижесінде, балалардың білім деңгейлері, шығармашылық қабілеттері дамып, балалардың қабілеттері әр түрлі салада көріне бастады; ән салу, бейнелеу өнері, математикалық бейім, көркем сөз оқу, сахналау іс-әрекетінде әртістік қабілеттерін көрсеткен балалар көп. Айталық, қалалық «Білім жолымен» олимпиадасында, «Айгөлек» фестивалінде, Республикалық «Үркер», «Пони» марафондарында балалар жүлделі орындарды иеленді.

Елдің болашағы білімді ұрпақтың қолында. Жаһандану дәуірінде білімнің арқасында ғана елді танытып, абыройын асқақтатуға болады. Осы орайда, қазіргі таңда баланы балабақшадан тәрбиелеп, өнегелі азамат қылып шығару – еліміз үшін басым бағытқа айналып отырғаны анық, яғни тәрбие ордаларына жүктелер міндет орасан зор. Отанды сүю, туған жерге тағзым етуді жас жеткіншектерге балабақшадан үйрететін болсақ, еліміздің болашағы жарқын болатыны сөзсіз.

Осы бір қағиданы мықтап тұрып ұстанған тәрбиешілеріміз 50 жылдық тарихымызды зерделеген ұстаздар қауымы осы тарихымызды темірқазық етіп алып, бүлдіршіндердің бойына отаншылдық дәнін себелеп, өз істерін адал атқарып келеді. Қай кезең, қай ғасырда болмасын ұстаз болу әр кімнің қолынан келе бермейтін, қиындығы мен қызығы қатар жүретін ұлы іс. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» дегендей біздің мұғалім болудағы айқын мақсат - Қазақстан елінің болашағын жарқын ете алатын ұлтжанды, елжанды, келешегіне сенім артатын, ең басты адамдық парасатын ұмытпайтын тәрбиелі, білімді ұрпақ тәрбиелеу. Бүгінгі күні балабақша ұжымы - бұл іргелі, бірыңғай педагогикалық команда қағидасы бойынша еңбек ететін ұжым. Әлі де балабақша табалдырығынан дарынды да, талантты, ақылды да, білімді тәрбиеленушілер түлеп ұшады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы заңы».
2. С.А.Назарбаева. «Ұстаздан ұлағат» кітабы.
3. Ж.Б.Букешова «Менеджмент и стратегия директорского управления».
4. Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан – 2030 даму стратегиясы».
5. Жайтапова А.А. Профессиональный рост учителя в системе повышения квалификации. - Алматы: РИПК СО, 2006.
6. «Мектепке дейінгі балалардың шығармашылық іс-әрекетін пәнаралық байланыс негізінде қалыптастыру. Алматы. 2005 ж.
7. Саятова Ш.Е. Мектепке дейінгі балалардың шығармашылық іс-әрекеті. Алматы. Білім. Образование. - 2005. №2.

КАРАГАНДА – КОЛЫБЕЛЬ ДОШКОЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ

А.Д. Бугубаева

методист

*Учебно-методического
центра развития образования
Карагандинской области*

«Я живу в городе Караганде. Люблю свой родной город, потому что здесь живут мои родители, мои дедушка с бабушкой, мои друзья, и здесь есть мой любимый детский сад», - так начала свой рассказ о своём городе воспитанница одного из детских садов города Караганды Алёна Гусарова на конкурсе, посвящённому Дню города. И это правда, детишкам в детских садах Караганды хорошо, а история развития дошкольного воспитания неразрывно связана с историей возникновения и строительства самого города.

Год рождения города Караганда – 1934, а первый детский сад был открыт в 1937 году на 50 мест. Он располагался в старой части города, которая в последствии, так и называлась Старый город. Заведующей была любящая детей Сойникова Зинаида Михайловна. В районе, называемом в народе Дальний парк, работали ясли, куда принимали детей с 3-х месячного возраста. Ясли были необходимы в то далекое время, потому что декретный отпуск у женщин был всего 3 месяца.

Вместе с тем, с развитием нового индустриального центра города, стали строиться и дошкольные учреждения. В 1950 году был открыт детский сад № 1 «Ручеек». В этом же году были введены в эксплуатацию ясли № 1 «Медок», где первой заведующей была Юдина Антонина Ивановна, которая проработала в этом учреждении более тридцати лет. Антонина Ивановна возглавила ясли «Медок», в послевоенное время. Во время Отечественной войны она была медсестрой одного из военных госпиталей. Антонина Ивановна часто вспоминала военные годы, и было очень трогательно слушать ее рассказы о тех тяжелых временах. Антонина Ивановна проработала до 65 лет и, выйдя на заслуженный отдых, много времени уделяла воспитанию молодых педагогических кадров в регионе.

Детские сады нуждались в квалифицированных кадрах, поэтому в 1952 году, впервые в республике при Саранском педагогическом училище было открыто дошкольное отделение. Училище готовило грамотных воспитателей для дошкольных организаций, из которых впоследствии выросла целая плеяда талантливых руководителей.

60 годы XX века – это период бурного развития Караганды, как индустриального центра республики. Крупные предприятия строили детские сады для своих работников, и, соответственно в городе начали функционировать так называемые ведомственные дошкольные учреждения. Крупные предприятия, такие как «Карагандажилстой», «Карагандаобувь», «Карагандаодежда» имели свои детские сады, только в одном объединении «Карагандауголь» их было более 30.

Дошкольные организации были разделены на ясли, которые относились к городскому отделу здравоохранения и детские сады, к городскому отделу народного образования. Надо отметить, что в яслях работали сестры-воспитательницы, которые обеспечивали хороший уход за детьми раннего возраста, но обучение малышей не проводилось.

С выходом в 1962 году первой общесоюзной «Программы воспитания в детском саду», детские сады стали объединяться в ясли-сады. Чтобы обеспечить детей полноценным дошкольным воспитанием и обучением,

решением Горисполкома было издано «Временное положение о детском дошкольном учреждении», в котором указывалось, что вся воспитательная и образовательная работа яслей-садов должна быть организована районными и городским отделом народного образования, а также ими и контролироваться. Медицинское обслуживание детей осталось под надзором органов здравоохранения.

«Программа воспитания в детском саду» четко определила содержание воспитания и обучения дошкольников в каждом возрастном периоде. Одной из важнейших задач дошкольного воспитания была подготовка детей к обучению в школе, поэтому независимо от ведомственной принадлежности воспитательно-образовательная работа в детских садах проводилась под руководством отделов народного образования.

Во второй половине 70-х годов вводится в строй большое количество дошкольных учреждений, одним из которых был ясли-сад «Светлячок». Руководителем этого детского сада была Сулейменова Маргарита Васильевна. Она была первая заведующая с высшим дошкольным образованием.

Для полноценной реализации Программы дошкольного воспитания и с целью совершенствования педагогического мастерства педагогов детских садов специалистами отделов народного образования в системе проводилась контрольно-аналитическая и методическая работа, в ходе которой выявлялся передовой педагогический опыт.

Так в 1982 году детский сад «Ветерок» представил свои достижения на ВДНХ СССР по теме: «Ознакомление дошкольников с природой родного края», который был отмечен золотой медалью. Заведующая Лагода Александра Георгиевна много сил отдала созданию благоприятных условий для развития детей. Это был первый в городе Караганде детский сад с бассейном, зимним садом, здесь детей поили кислородным коктейлем, проводились занятия в изостудии. Кроме того на территории детского сада была представлена флора и фауна Казахстана: имелись вольеры с животными и птицами, на участках росли высокие ели и сосны. Детский сад был достопримечательностью города и его посещали иностранные гости.

В 1983 году заведующая детским садом «Искорка» принадлежащий ТЭЦ-1 на ВДНХ СССР Шапошникова Надежда Фирсовна представила опыт работы по теме: «Развитие воображения у дошкольников в процессе занятий по изобразительной деятельности», его отметили бронзовой медалью, в 1984 году там же свой опыт работы по физическому воспитанию детей представил детский сад «Надежда» объединения «Карагандауголь» (заведующая Лобова Лидия Васильевна), где коллектив стал обладателем серебряной медали.

Одним из важнейших достижений 70-х и 80-х годов является то, что в городе Караганда стали открываться специализированные ясли-сады для детей с проблемами в развитии: ясли-сад «Батыр» и «Сказка» - для виражных детей, я/с «Мурзилка» и «Чижик» для детей с нарушением зрения, для умственно-отсталых детей – ясли-сад «Катюша» в районе завода ЖБИ, а ясли-сад «Медок» стал оказывать коррекционную помощь детям с нарушениями речи. В последующие годы количество специализированных садов и групп постоянно росло, и все карагандинские дошкольники с проблемами в развитии были обеспечены коррекционным обучением.

В период активного строительства и ввода новых детских садов, возникла острая нехватка высококвалифицированных специалистов и в 1984 году на базе Карагандинского педагогического института открывается факультет дошкольной педагогики и психологии.

К концу 80-х годов основная масса руководителей дошкольных учреждений и воспитателей города Караганды имеют высшее дошкольное образование. Открытие факультета дошкольной педагогики и психологии существенно повлияло на повышение уровня дошкольного

образования региона.

В эти годы воспитатели широко внедряют в свою практику педагогические инновации. На высоком методическом уровне организуется работа с воспитателями в кустовых методических объединениях. Были проведены всесоюзные семинары по внедрению физкультурных занятий на воздухе по методике В.Г. Фролова, обучение чтению, счёту и письму по методике Е.Е. Шулешко, внедряется педагогика Ш.Амоношвили, Крыловой, кубики Зайцева, ТРИЗ и др.

С обретением Независимости Республики Казакстан появилась потребность в детских садах с казахским языком воспитания и обучения. В 1993 году первыми такой статус получили детский сад «Балапан» - (заведующая Амирова Сара Сагадиевна), и детский сад «Жулдыз» (заведующая Кожахметова Батима Тлекбековна).

До периода оптимизации организаций образования в Караганде охват дошкольным образованием составлял 78%.

В конце 90-х в связи с экономическими проблемами начался процесс массового закрытия детских дошкольных учреждений и, из 134 детских сада осталось функционировать всего 26.

В связи с дефицитом в городском бюджете было принято решение о переводе детских садов в коммунальные предприятия. Сохранившиеся детские сады под руководством заведующего городским отделом образования Жылбаева Жонбола Октябровича (ныне президента национальной академии образования имени Ы.Алтынсарина МОН РК) обеспечили воспитанием и образованием карагандинских дошколят, к сожалению, охват детей составил всего 50%.

Весомый вклад в развитие методологии дошкольного образования внесла специалист по дошкольному воспитанию управления образования Карагандинской области Сынтина Галина Александровна, отличник просвещения Казахской ССР.

В этот сложный период дошкольные работники Караганды проявили настоящую преданность дошкольному делу. С целью совершенствования профессионального мастерства педагогов, выявления, изучения и распространения передового педагогического опыта организована работа методических объединений по разным направлениям: для специалистов коррекционных групп, учителей казахского языка, музыкальных руководителей, педагогов дополнительного образования, секции для воспитателей по современным образовательным технологиям. Руководителями секций были директора и методисты дошкольных организаций: Омар Б.С., Сочнева Л.Д., Шутова Е.Д., Воробьева Э.А., Ламзина А.И., Чернявская Ю.В., Барабанова Э.А.

Дошкольные организации стали работать по различной направленности, например:

- детский сад «Алтынай» с 2001 года под руководством директора Юняевой Людмилы Павловны, одним из первых начал работать по экспериментальному проекту Сары Алпысовны Назарбаевой «Самопознание»;

- детский сад «Куаныш» по поликультурному воспитанию. По инициативе директора Вэй Марины Владимировны дошколята изучали китайский язык;

- детский сад «Арман», (директор Липатова Вера Петровна), разработал и внедрил проект «Моя семья, мой дом, мой край».

- КГКП я/с №53 «Алмагуль» (руководителю детского сада Омар Бакыт Сарсенбайкызы). Педагогами, при непосредственном участии руководителя разработаны и утверждены МОН РК учебно-методические комплексы по обучению дошкольников казахскому и русскому языкам, в течение 15 лет успешно функционирует Лекотека. Чтобы обеспечить дошкольным воспитанием детей самого социально-незащищенного района города - поселка Пришахтинск коллективу пришлось из здания

большого детского комбината переехать в другое списанное здание ведомственного детского сада. Педагоги своими силами восстановили его и сегодня это один из лучших садов города. Руководителю удалось сохранить педагогический коллектив и так организовать его работу, что и по настоящее время он находится в авангарде дошкольного образования города. В августе 1998 году по приглашению руководства педагогического училища из ФРГ Бакыт Сарсенбаевна представила опыт руководимого ею детского сада на международном семинаре. Детский сад неоднократно становился победителем городского конкурса «Лучший детский сад года», несколько лет возглавлял рейтинг работы детских садов. Работая в режиме эксперимента, они первыми в 2012 году приняли детей с особыми образовательными потребностями. С августа 2016 года детский сад является участником республиканского пилотного проекта по внедрению инклюзивной образовательной практики.

С 2010 года начался процесс возрождения дошкольного воспитания по программе «Балапан». По поручению Главы государства в городе началось строительство новых детских садов. Так были введены в эксплуатацию современные детские сады «Толагай», «Байтерек», «Балакай», восстановлены ранее арендованные и приватизированные «Балдырган», «Балбобек», «Мерей». Всего на сегодняшний день в Караганде функционируют 41 бюджетные дошкольные организации, 51 частных, 20 мини-центров. Успешно реализуется ГЧП.

Таким образом, система дошкольного воспитания и обучения в городе Караганда, несмотря ни на какие трудности сохранила свои традиции, и продолжает успешно совершенствоваться и развиваться.

«Спасибо судьбе за великое счастье,

Рядом с детьми каждый день проживать.

Вместе весь день быть у сказки во власти.

И каждый раз заново мир открывать!», - это девиз педагогов дошкольных организаций города Караганды.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Войсков А.А. *Город солнечного камня*. - Алма-Ата: Казахстан, 1977 г.

2. Имашев М. *Караганда-история городов Казахстана*.// Алма-Ата, 1986 г.

3. Нургалиев Р.Н. *Энциклопедия Караганды. Карагандинской области*. //Алма-Ата. Казахская советская энциклопедия, 1986 г.

4. Могильницкий В. *Город в степи: Художественно-документальная книга*. - Караганда: Казахстан, 1993г.

5. *Одарённые дети - будущее Казахстана: Энциклопедия*. - Алматы: «Редакция энциклопедии «Одарённые дети – будущее Казахстана», 2012.- 296.

Аты жөні: Шамова Сымбат Сәкенқызы
Туған жері: Ақтау қаласы
Жұлдызы: Токты
Хоббиі: сурет салу, би билеу
Мінезі: ашық-жарқын, достармен тез табысады
Білім ұясы: Ақтау қаласындағы №32 «Ақ шағала» балабақшасы
Жетістігі: 2016 жылдың желтоқсан айында Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 25- жылдығына орай оқушылар мен тәрбиеленушілерге арналған «Тәуелсіздік – Тұғырым» атты көркемсурет байқауында әділқазылар алқасының шешімімен I орын иегері

Тәуелсіздік – Тұғырым» атты көркемсурет байқауындағы жұмысы

Аты жөні: Дамир Мадиярұлы
Туған жері: Семей қаласы
Жұлдызы: Тоқты 5
желтоқсан 2010
Хоббиі: каратэ, вокал
Мінезі: елгезек, жан-
жақты, алғыр
Білім ұясы: Семей
қаласындағы «Нұр-дәулет»
балабақшасы
Жетістігі: білімқұмар
балаларға арналған
Республикалық «Үркер»
зияткерлік марфонының
жеңімпазы

Аты жөні: Ислам Шыңғыс

Туған жері: Қызылорда қаласы

Жұлдызы: арыстан

Хоббиі: сурет салу, есеп

Мінезі: сабырлы, есте

Білім ұясы: Қызылорда қаласындағы «Сыр бөбегі» балабақшасы

Жетістігі: Мектепалды даярлық сынып оқушыларымен мектепке дейінгі тәрбиеленушілер үшін (4,5,6 жастағы) «Человек и природа» интеллектуалды сайысының жүлдегері

Аты жөні: Даулет Мансур

Туған жері: Ақтау қаласы

Жұлдызы: тауешкі

Хоббиі: логикалық тапсырмаларды орындау

Мінезі: көңілді, белсенді,

Білім ұясы: Ақтау қаласындағы № 10 «Толқын» бөбекжайы

Жетістігі: «New Opportunities» ЖШС-нің ұйымдастыруымен Астана қаласындағы ел тәуелсіздігінің 25 жылдығына орай өткізілген «Тәуелсіздік тұғыры биікте» байқауының ГРАН-ПРИ иегері

ТІЛ МҮКІСТІГІН ТҮЗЕТУДІҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

***А.Ө.Молдабекова**
№1 «Шұғыла» мектепке
дейінгі ұйымның логопеді*

*Адамның ағзасының белсенді
нүктелері қол саусағында орналасады
Су-Джок терапиясының авторы Ч.Пак*

«XXI ғасырдың баласы оқып туады» деген сөзді жиі естиміз. Бұл көзқарас сөйлеу былай тұрсын, еңбектеуді енді ғана үйреніп келе жатқан баланың техника тілін тез түсініп алатынынан туса керек.

Балаңыздың сөйлеу тілін ғана емес, жалпы танымдық қабілеттерін дамытқыңыз келсе, ең алдымен телефон немесе компьютер, теледидар қарауға емес, түрлі саусақ жаттығуларының көмегімен ойнауына, массаж жасауға мән беріңіз. Бұл процесті анасы емізулі баланың саусақтарына массаж жасаудан бастап, санамақпен ұштастырып, мектепке дейінгі жас кезеңінде жеңілден күрделіге көше отырып, жалғастыруына болады. Мектепке дейінгі мекемелерде балалардың ұсақ қол моторикасын дамытуға ерекше назар аударылады. Осы жолда атақты ғалымдардың әдістемелері мен технологияларын қолданылады.

Баланың тілі туғаннан пайда болатын құбылыс емес. Ол уақыт өте келе қоршаған ортаның әсерімен, есту арқылы жүзеге асатын күрделі процесс. Баланың сөйлеу тілі мектепке дейінгі кезеңде қалыптасады. Бұл кезеңде ағзаның барлық бөліктері және жүйелері қарқынды дамып, баланың қалыпты дене және ой дамуына қажетті қозғалыстағы таным мен іскерлігі қалыптасады. Соңғы кезде балалар арасында сөйлеу тілінің бұзылуы жиі кездесетін құбылысқа айналып барады. Сөйлеу тілі бұзылған баланың белсенді қозғалуында жетіспеушіліктер, соның ішінде саусақтың ұсақ моторикаларында ауытқулар байқалады. Мектепке дейінгі кезеңде қолдың ұсақ моторикасы мен қимыл қозғалыстарын дамыту жұмыстарын жасау өте маңызды. Балалардың дыбысты дұрыс айтуын түзету жұмыстарына кіріспес бұрын, оның жеке тұлғалық белгілерін міндетті түрде білу қажет. Сол себепті де балалармен күнделікті жұмыста әр баланың жеке қабілетін ескеріп, жалпы және арнайы моторикасын дамыту үшін ойындар мен тапсырмалар беріп отыру қажет. Ойын жаттығуларын беруде мына принциптерге сүйену керек:

1. Ойын жаттығулары балаларға қызықты, тартымды болуы тиіс, ересек пен бала арасындағы қарым-қатынас сенімділікке құрылуы қажет.
2. Саусақ жаттығулары қарапайымнан күрделіге қарай ауысады.

Қолдың саусақ қызметін анықтайтын бірыңғай ұғым әдебиетте кездеспейді. Дегенмен, тәжірибеге жүгіне жинақтасақ: қолға арналған гимнастика, саусақ гимнастикасы, саусақ ойындары мен жаттығулары, саусақ ойын тренингі, массаждар. Саусақ гимнастикасын күн сайын 3-5 минуттан жеке және топпен өткізуге болады. Егер бала қимылдарды өз бетімен орындауға қиналса, онда ол жаттығуды жеке баламен жұмыс жасау кезінде пысықтауға болады. Жаттығу нәтижесінде бала саусақ қимылдарын өз бетімен және жеңіл орындайды. Ойын қимылдары әрдайым қызықты да, тартымды болуы шарт, баланы жалықтырып алмау өте маңызды. Саусақ қозғалыстары әртүрлі қысқа ырғақты өлең шумақтарымен орындалады.

Ол екіге бөлінеді:

1) Отырып ойнайтын саусақ ойындары.

2) Қолдың нәзік бұлшық еттерімен барлық дене мүшелерінің қатысуымен секіру, бір орында жүгіру, қол, аяқ, бас қимылдары да бірге орындалады.

Мектепке дейінгі мекемелердегі балалардың тіл мүкістігін түзетудегі негізгі және тиімді әдістері:

1. Ұсақ қол моторикасын дамытуға арналған ойындар, жаттығулар;
2. Артикуляциялық жаттығулар;
3. Тыныс алу жаттығулары және дауыс жаттығулары.
4. Логопедиялық ритмика;
5. Н. Зайцев кубиктері мен таблицасы;
6. В. Воскобович ойындары («Шнур Затейник», «Волшебная восьмерка», «Чудо-Цветик» және «Фиолетовый лес» т.б.)
7. З. Дьенештің логикалық блоктары;
8. Кюизинер таяқшалары;
9. Г. Доман әдістемесі

В. В. Воскобович ойындары баланың жалпы танымдық қабілеттері мен сөйлеу тілін дамытуда маңызы зор. Ол ойындар арқылы баланың ұсақ қол моторикасы дамиды, жалпы ойлау қабілеті, түстерді айыру қабілеті, салыстыру, құрастыру, қиялы, зейіні т.б қалыптасып, дамиды.

-«Ойынның ертегілік лабиринттері» технологиясы- анықталған сюжетті (ойын және ертегіні) іске асыру барысындағы ересектер мен балалардың ойын түрі арқылы әрекеттесуі.

- Бұл жерде білім беру міндеттері мазмұнға кіріктірілген.

В. Воскобович ойындары («Чудо-Цветик», «Шнур-Затейник», «Волшебная восьмерка», «Чудо Соты», «Фонарики», «Ларчик», «Фиолетовый лес» және т.б.).

Воскобовичтің ойындары бойынша баламен оқу-іс-әрекет кезінде не нәрсеге көңіл бөлген жөн:

- **Дайындық.** Балаға ойынды ұсынбас бұрын, әдістемелік ұсынымдармен және ойынның өзімен танысып шығыңыз.

- **Сөз (сөйлеу).** Балалар көбіне аз сөйлеп, қолдарымен жұмыс жасайды. Ұйымдастырылған оқу-іс-әрекеті барысында баладан не істеп жатқанын, неліктен басқасына карамай, дәл осы фигураны (немесе ойынды) таңдағанын, ертегі тапсырмасын мазмұндап беруін немесе өз сюжетін ойластыруын сұраңыз.

- **Статикалық.** Бала ойын материалдарымен шұғылдану кезінде көп жағдайда отырып ойнайды. Баланың жас ерекшелігін ескерген абзал.

В. Воскобович ойындары – қазіргі заман талабына сай мектеп жасына дейінгі балаларды дамытуда өте ерекше ойын. Балаға өте ыңғайлы, қарапайым, тәрбиелік әрі білімділік мақсатта таптырмас құрал. Ол ойындармен ойнау арқылы балалар өздеріне сенімді, мектепте оқытуға дайын болып барады.

Артикуляциялық жаттығулар балалардағы кездесетін тіл мүксітігін түзетуде ғана емес, болуы мүмкін ауытқулардың алдын алуда тиімді әдістердің бірі. Жаттығуларды жеңіл түрінен бастап 2-3 жастағы балаларға жасатуға болады. Жасату ұзақтығы алғашқы кезде 2-3 минуттан басталса, жас ерекшелігіне қарай 15-20 минутқа дейін ұзартуға болады.

Ескеретін жайт: жаттығуды тамақтанып болғаннан кейін бірден жасатуға болмайды, жаттығу айнаның алдында орындалады, балаға жаттығу қызықты болу үшін артикуляциялық жаттығулардың өзіндік атаулары мен сәйкесінше суреттерін қолданған абзал. Мысалы: «сағат», «әткеншек», «тәтті тосап», «құймақ» және т.б. Ұзақ уақыт бойы әрі мәжбүрлі түрдегі жаттығулар баланың қызығушылығын төмендетіп, жаттығу жасаудан бас тартуға әкеліп соқтыруы мүмкін. Сондықтан, логопед немесе педагогтің тапқырлығына қарай әр түрлі әдістермен: ойын, мультимедиялық презентация, ертегі түрінде, саусақ ойындарымен біріктіре отырып жасатуға болады. Мен «Тілшіктің басынан кешкен оқиғалары» тақырыбындағы ертегі желісімен жасалған мультимедиялық презентацияны қолданамын және «Балық аулау» ойынымен артикуляциялық жаттығуларды орындатамын.

Дауысты дыбыстарды әуендетіп, созып айтқызу арқылы баланың фонематикалық есту қабілетін, еркін тыныс алу қабілетін дамытуға болады. Түрлі тыныс алу жаттығулары мен ойындар: түтікшемен үрлеу арқылы мақтаны ұшыру, қағаздан жасалған балықты түтікшемен тартып алып аулау, көпіршікті үрлеу, ағаштағы жапырақтарды, гүлдегі көбелектерді ұшыру және т.б. жасатуға болады. Сондай-ақ, бұл ойындардың тұтықпа кезінде де пайдасы зор.

Е.Железнованың «Логопедиялық ритмикасын» қолдану арқылы баланы жан-жақты дамытуға болады. Шаттық шеңберінен бастап, негізгі тақырыпты бекітуге, оқу-іс-әрекетті қорытындылауға дейін ұтымды пайдалана білген логопед пен тәрбиеші логоритмиканың пайдасына көз жеткізеді.

Е.Железнованың «Логопедиялық ритмикасын» қолдану арқылы баланы жан-жақты дамытуға болады. Шаттық шеңберінен бастап, негізгі тақырыпты бекітуге, оқу-іс-әрекетті қорытындылауға дейін ұтымды пайдалана білген логопед пен тәрбиеші логоритмиканың пайдасына көз жеткізеді.

Кюизинер таяқшалары 10 түрлі-түсті ағаштан немесе пластиктен жасалған параллелипипед. Ұзындығы 1см-ден 10см-ге дейін. Ең қысқа таяқша 1 см. Одан әрі ұзындығына қарай сантиметр өсе береді. Мысалы: қызыл түс - 2 см. т.б. Кюизинер таяқшаларының көмегімен балалар сандар, түстер, ұзын-қысқа деген ұғымдармен танысады. Тәрбиеші мен логопедтің тапсырманы түрлендіру арқылы өз ыңғайына қолдана білуі - мақсатына жетудегі таптырмас құрал.

Глен Доман Америка институт дәрігері мүмкіндігі шектеулі балаларды емдеу жолын, балалардың ойлау қабілетін арттыру үшін оқыту жолын таңдаған. Балаларды бірінші әріппен таныстырып, сөйлем құрап сынақ жүргізіп көрген. Глен Доман карточкаларға сөйлемдерді қызыл түспен жазып, күніне 10 рет балаларға дауыстап оқытқан. Еңбегі нәтижелі болғандықтан Г. Доман дені сау балалармен де осы карточкамен жұмыс жасап көрген. Ол 2-4 жас аралығындағы балалармен математикадан карточкамен оқытқанда балалардың ми құрылысы тез жетіліп, балалар

жүгіріп, сөйлеп, суда жүзуді, өрмелеуді тез игерген. Балаларға арналған бұл карточкалар логопедия, ағылшын, орыс тіліне арналған суреттерде жеміс-жидек, аңдар, табиғат, құстар, жиһаздар бейнеленген. Балаға көрсетілетін карточка 10 см*50 см. Карточка ішіндегі әріптер 7,5 см. Шрифтың қалыңдығы 1,5 см. Г. Доман әдістемесі баланы туғаннан бастап дамытуға арналған әдістеме.

Міне, осындай түрлі әдіс-тәсілдердің көмегімен логопед, педагог(тәрбиеші) бірігіп, ата-аналарға бағыт-бағдар көрсету арқылы мектепке дейінгі жастағы балаларда кездесетін тіл мүкістігін жоюға болады. Мақсатқа бірге жетейік!

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Гумарова Л. Дыбыс айту бұзылыстары және оларды түзету жолдары / Дефектология, 2013 №3;
2. Өмірбекова Қ. Қ., Оразаева Г. С. Логопедия. – Алматы, 2011;
3. Столяренко Л. Д. Основы психологии. – Ростов н/Д, 1997.

СОЦИАЛЬНАЯ АДАПТАЦИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ СРЕДСТВАМИ ЛЕКОТЕКИ

Б.С.Омар

директор КГКП

я/с №53 «Алмагуль»

г. Караганда

Мақалада Қараганды қаласының № 53 «Алмагуль» балабақшасында мектепке дейінгі құрылымдық ұйым ретінде Лекотека моделін құру сипатталған. Авторлық әдістемелер мен педагогикалық инновациялар, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналармен жұмыс формалары қолданылатын түзету-білім беру үдерісін ұйымдастырудың ерекшеліктері айқындала берілген.

В статье описывается опыт работы я/с № 53 «Алмагуль» г. Караганды по созданию модели лекотеки, как структурного подразделения дошкольной организации. Раскрыты особенности организации коррекционно-образовательного процесса с использованием авторских методик и педагогических инноваций, формы работы с родителями, воспитывающими детей с особыми образовательными потребностями.

The article describes the experience of kindergarten № 53 «Almagul» in Karaganda, which creates Lekoteka model as the structural unit of preschool organization. The peculiarities of the organization of correctional and educational process with the application of the author's techniques and pedagogical innovations, ways of working with children's' parents with special educational needs are revealed.

В современных социально-политических условиях Республики Казахстан первостепенными стали задачи построения новых отношений между личностью, обществом и государством. Социализация детей дошкольного возраста, имеющих особые образовательные потребности (далее ОО), является важной и актуальной проблемой психолого-педагогического сопровождения. Социальное благополучие ребенка во многом зависит от того, как он приспособлен и адаптирован к окружающей действительности [2: 4].

Полноценное развитие ребенка как неотъемлемое право человека и одна из важнейших задач образования на современном этапе требует поиска наиболее эффективных путей достижения этой цели. Одной из новых форм социализации и образования детей с ООП является Лекотека.

В Казахстане первая Лекотека основана в 1994 г. в г. Алматы в Центре САТР. Инициатором ее создания стала первый руководитель центра, доктор педагогических наук, профессор Р.А.Сулейменова. Эта Лекотека была создана как форма обеспечения коррекционно-развивающего обучения детей с проблемами в развитии стимулирующими игрушками.

Лекотека в нашей ДО – это структурное подразделение, предназначенное, как для оказания коррекционной помощи детям посещающих специальные и инклюзивные группы, так и для неорганизованных детей микрорайона, нуждающихся в психолого-педагогической поддержке.

Одной из основных целей работы Лекотеки является создание условий для успешной социализации детей с ООП. Посещают Лекотеку в нашей ДО дети с нарушениями речи, зрения, с ЗПР, с синдромом Дауна, Расстройствами аутистической сферы, дети после кохлеарной имплантации, дети с множественными нарушениями, имеющие существенно разное состояние здоровья, разный уровень развития. Это

делает невозможным использование единой образовательной программы в рамках Лекотеки. Поэтому работа с каждым ребенком строится по индивидуальной программе.

Каждого ребенка, поступающего к нам в Лекотеку обследует команда специалистов различного профиля, которые могут оказать ему коррекционную помощь. После проведения командной оценки, специалисты Лекотеки (учитель-дефектолог, логопед, педагог-психолог, тифлопедагог, инструктор по физическому воспитанию, музыкальный руководитель) составляют индивидуальную развивающую программу, опираясь на сильные стороны в развитии ребенка, на его возможности и потребности.

Индивидуальные программы, по которым проводятся занятия с детьми, строятся на основе современных программ для детей с ООП, утвержденных Министерством образования и науки РК. Кроме этих специальных программ, специалистами нашей ДО были разработаны дополнительные программы для работы с данной категорией детей, которые помогают повысить качество коррекционной-образовательной работы. Это «Программа развития эмоционально-волевой сферы детей с ООП «Учимся играя»; «Программа психолого-педагогического сопровождения ребенка с ООП под руководством психолога и воспитателя»; «Программа социально-личностного развития детей дошкольного возраста с ООП»; программа «Воспитание и обучение безречевых детей дошкольного возраста со сложными нарушениями развития»; программа «Развитие сенсорной сферы дошкольников с ООП». Эти программы помогают педагогам грамотно планировать коррекционную работу с дошкольниками с ООП, учитывать особенности каждого ребенка при составлении ИРП.

Основными видами работы с ребенком в Лекотеке являются индивидуальные и групповые занятия. Все занятия с детьми проходят в игровой форме, так как игра, по мнению Д.Б. Эльконина, представляет собой важнейшую и эффективную форму социализации ребенка, обеспечивающую освоение мира человеческих отношений [4 : 5].

Индивидуальные занятия направлены на развитие и поддержку способностей ребенка в соответствии с его возможностями, и планируются с учетом зоны его ближайшего развития. Для того, чтобы ребенок легче адаптировался к новой обстановке и новой деятельности, чувствовал себя в безопасности, индивидуальные занятия обычно проводятся в присутствии родителей. Родители становятся участниками игры, знакомятся с новыми методами и формами работы с ребенком. После занятия родителям выдается домашнее задание с рекомендациями по отработке полученных навыков в играх дома.

С целью формирования навыков социального поведения проводятся групповые занятия. Общение с другими детьми дает ребенку с ООП новые впечатления. Ребенок учится доброжелательно относиться к сверстникам, играть и заниматься вместе со всеми, у него начинают развиваться навыки совместной игры. Учитывая повышенную утомляемость, неустойчивость внимания детей с ООП, в течение всего занятия педагог меняет виды деятельности. Характер и объем учебного и игрового материала, применяемого на занятии, обязательно адаптируется специалистами Лекотеки к возможностям каждого ребенка на данный момент [1 : 10].

Также при планировании коррекционных занятий специалисты Лекотеки широко используют элементы авторских методик М. Монтессори, Глена Домана, Никитина, Х. Кюизенера.

Методы Монтессори-педагогике оптимально подходят для ребенка с любым уровнем умственного, психического, речевого развития, поскольку реализуют индивидуальность в обучении. Так, выполняя упражнения в практической жизни, ребенок с ООП учится ухаживать за собой, своими вещами и окружающей обстановкой. Используя такие пособия как рамки

с застежками (пуговицы, кнопки, молнии, пряжки, шнурки, банты), дети упражняются в умении самостоятельно одеваться и застегивать пуговицы и ремни, обуваться, завязывать шнурки. Упражнения по уходу за окружающей средой (вытирание пыли, сметание со стола, мытье посуды, стирка кукольного белья и др.) помогают особому ребенку научиться соблюдать чистоту, аккуратно обращаться с вещами, убирать их на место. Подобные упражнения М. Монтессори развивают не только память, внимание, волю, но и не менее важны для социального развития ребенка с проблемами в развитии и в первую очередь для формирования у него навыков социального поведения, ознакомления с культурой поведения в обществе, обучения навыкам повседневной деятельности и личной гигиены. С материалом М. Монтессори по сенсорному развитию педагоги организуют различные игры и упражнения. Так, игры с розовой башней способствуют развитию глазомера, знакомят ребенка с понятиями «большой - маленький». Игры с цветными табличками «Найди пару», «Зажги огоньки в доме», «Разноцветные дорожки» развивают зрительные функции цветоразличения основных цветов спектра и их оттенков. Действуя с «Геометрическим комодом», ребенок знакомится с плоскостными геометрическими фигурами, учится методом проб и ошибок заполнять прорези соответствующими по форме фигурами, составлять пары одинаковых по форме и размеру фигур. Упражнения с «шершавыми табличками» способствуют развитию у детей осязания и тактильного восприятия. Также развитию осязания и мелкой моторики рук способствуют игры на сортировку предметов (орехи, пуговицы, шарики и др.). В игре «Волшебный мешочек» - дети развивают умение узнавать на ощупь предметы и определять материал, из которого они сделаны.

Таким образом, самостоятельная работа с материалами М. Монтессори позволяет детям стать более независимыми, самостоятельными и адаптированными, что просто жизненно важно для детей с ООП.

Методика Х. Кюизенера, элементы которой используются педагогами Лекотеки в работе с детьми с ООП, универсальна, она не вступает в противоречие ни с одной из существующих методик, а наоборот, удачно их дополняет. Палочки Кюизенера просты и понятны детям, упражнения с ними предлагаются детям в игровой форме. Подбор упражнений осуществляется с учетом возможности детей, уровня их развития. Использование в работе палочек Х. Кюизенера помогает сформировать у ребенка с ООП представление о цвете, длине, ширине, высоте, научить сравнивать и измерять предметы. В дополнение к набору палочек Х. Кюизенера мы используем альбомы для детей младшего и старшего дошкольного возраста «Волшебные дорожки», «На золотом крыльце» и «Кростики». В альбомах подобраны игры, которые научат ребенка различать цвет, сравнивать предметы по величине, ориентироваться на плоскости, познакомит с понятиями «одинаковые» и «разные». Очень нравится детям игра «Дорисуй картинку». На цветной схематичный рисунок из альбомов дети накладывают подходящие по величине и по цвету палочки. Рисунок становится объемным, появляются заборчики, дорожки, домики, как бы оживают сказочные персонажи, животные, птицы и цветы.

Для интеллектуального развития детей с ООП мы успешно используем кубики Никитина. Методика обучения подразумевает подачу обучающего материала в игровой форме. Упражнения, которые педагоги предлагают выполнять при помощи кубиков, легко изменяются, подстраиваясь под индивидуальный уровень развития каждого ребенка. Дети с удовольствием конструируют из кубиков башни, поезд, собаку с опорой на образец, или придумывают свои постройки. Особенно ценным является то, что игры с кубиками Никитина рассчитаны на совместную игру детей вместе с родителями. Принимая активное участие в играх ребенка, родители, воспитывающие особого ребенка, начинают лучше

понимать своего ребенка и взаимодействовать с ним.

Оптимизировать педагогический процесс, индивидуализировать обучение детей с ООП, и значительно повысить эффективность педагогической деятельности помогает педагогам Лекотеки использование компьютерных технологий. Разработанные на основе методики Глена Домана компьютерные пособия «Умничка», «Гений с пеленок» и «Интеллектуал», позволяют детям с ООП легко усвоить большой объем информации об окружающем мире животных и растений, предметах и их назначении с помощью иллюстраций, фотографий, рисунков, которые очень точно, реалистично и доступно отображают объекты окружающего мира. Они демонстрируются изолированно, изображения не перегружены лишними деталями, доступны для восприятия детьми. Программа работы с использованием компьютерных пособий «Умничка», «Гений с пеленок» и «Интеллектуал» состоит из 2-х этапов.

На первом этапе педагоги просто знакомят ребенка с предметом. На экране появляется надпись, затем изображение и озвучивание названия предмета или явления. На втором этапе ребенку в доступной форме сообщается новая, постепенно усложняющаяся от ступени к ступени информация о предмете или явлении. Следует отметить, что информация на диске – это не единственно правильный вариант. Эту информацию педагог подбирает в соответствии с возрастом, возможностями и интересами каждого ребенка, посещающего Лекотеку, а также в соответствии с задачами, которые он ставит на занятия.

Практика работы с детьми с ООП показала, что использование компьютерных игр или мультимедийных презентаций, как на индивидуальных, так и на групповых занятиях, позволяют сделать их эмоционально окрашенными, привлекательными, вызывают у ребенка живой интерес, являются прекрасным наглядным пособием и демонстрационным материалом. В Лекотеке собрана большая медиатека, в которой находятся разработанные педагогами презентации по всем лексическим темам: «Моя родина Казахстан», «Астана», «Мой город Караганда», «Времена года», «Домашние и дикие животные», «Домашние и дикие птицы», «Овощи и фрукты», «Мебель», «Посуда», «Обувь», «Одежда» и другие. Все презентации озвучены, в них включены клипы, сказки, или стихи по теме, электронные гимнастики для глаз, динамические паузы.

Апробированные педагогами авторские компьютерные игры и программы «Компьютер для малышей», «Планета чисел для малышей», «Занимательная арифметика», «Занимательная геометрия», «Времена года», «Уроки тетюшки Совы», «Лесная школа» в сочетании с традиционными методами позволяют повысить эффективность коррекционно-развивающих занятий с детьми с ООП. У детей появляется заинтересованность в занятиях, они лучше усваивают материал, увеличивается речевая активность, совершенствуются навыки общения с другими детьми и взрослыми.

Также в системе психокоррекционной помощи специалисты Лекотеки используют разные виды арттерапии: музыкотерапия, изотерапия, имаготерапия, пескотерапия, эманотерапия, которые способствуют социокультурной адаптации ребёнка с ООП. Применение той или иной арттерапевтической техники определяется вариантом и характером имеющегося у ребенка нарушения.

Элементы изотерапии применяются в работе со всеми детьми, посещающими Лекотеку независимо от их диагноза. Педагогами Лекотеки были разработаны программы «Формирование продуктивных видов деятельности у дошкольников с ОВР» и «Развитие изобразительной деятельности дошкольников с ОВР средствами нетрадиционных художественных техник». Целью программы является разработка содержания, форм, методов, которые предусматривают поэтапную

организацию коррекционно-педагогической работы по развитию изобразительной деятельности детей дошкольного возраста с ОВР. Изобразительная деятельность с использованием нетрадиционных техник является своеобразным средством коррекции эмоционально-волевой сферы. В работе с детьми используются такие нетрадиционные технологии как хеппинг – пальчиковая живопись, ниткопись, кляксография, монотипия, рисование на мокрой бумаге, обрывная аппликация, рисование по трафарету и с помощью печаток и оттисков. Также большие возможности для развития детей с ОВР предоставляет использование техники пластилинография и тестопластика-создание объёмных или рельефных фигур, картин и даже целых композиций из пластилина и солёного теста. Во время лепки у детей развивается тонкая моторика пальцев, воображение, дети приобретают новый сенсорный опыт.

Используя в работе с дошкольниками элементы имаготерапии, педагоги Лекотеки развивают ребенка посредством театрализованных игр, игр драматизаций. Пальчиковый театр, кукольный театр, настольный театр игрушек, настольный плоскостной театр, плоскостной театр на фланелеграфе, звучащие игрушки – всё это очень хорошо влияет на развитие мелкой моторики и общее речевое развитие ребенка с ОВР, способствует формированию навыков общения, самостоятельности.

Развитию творческих способностей детей, преодолению неуверенности и страхов способствует применение элементов музыкотерапии. На занятиях с гиперактивными детьми используется релаксационная музыка, которая успокаивает ребенка, снимает мышечное напряжение. Если ребенок заторможен, не проявляет активности на занятиях, используем ритмичную музыку в процессе динамических пауз или в логоритмических упражнениях. С большим удовольствием дети занимаются в оркестре шумовых музыкальных инструментов. Дети не только обучаются игре на музыкальных инструментах, но и учатся общаться по-новому. У них появляется ответственность за правильное исполнение своей партии, собранность, сосредоточенность. Оркестр объединяет детей, воспитывает волю, помогает преодолеть нерешительность, робость, неуверенность в своих силах.

Значительное место в коррекционной работе с детьми с ОВР занимают праздники и развлечения. Красота обстановки, торжественность музыки, общее приподнятое настроение – все это делает праздники эмоционально насыщенными. Все дети принимают активное участие в празднике, каждый из них имеет возможность показать, на что он способен, и почувствовать себя равноправным в атмосфере общей радости.

Вовлечение семьи в процесс развития ребёнка, поиск ресурсных возможностей внутри семьи – одна из важнейших задач Лекотеки. Важно отметить, что вся коррекционная работа в Лекотеке проводится совместно с родителями воспитанников и планируется так, чтобы родители были не пассивными наблюдателями, а активными участниками процесса. Такое сотрудничество со специалистами Лекотеки помогает родителям, применять полученные знания и умения в воспитании своих детей в домашних условиях и принять ребёнка таким, какой он есть. В результате конструктивной работы родители вырабатывают позитивные установки по отношению к себе, своему ребёнку, что позволяет им формировать у него такие навыки, которые помогут адаптироваться и семье, и ребёнку [3 : 14].

За время посещения Лекотеки произошли позитивные изменения в развитии детей:

- детей повысилась социальная активность, уменьшился страх чужих людей, повысилась степень общительности;
- расширился словарный запас, повысилась речевая активность;
- улучшились зрительные реакции, координация движений, появились самостоятельные движения, навыки самообслуживания;

- освоены новые методы и техники социально-психологического развития ребёнка;

- получены положительные отзывы родителей.

Таким образом, Лекотека является новой эффективной формой социальной адаптации и интеграции в общество детей с особо образовательными потребностями.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Ильина, С.К. Лекотека в ДОУ. Организация, документация — М.: ТЦ Сфера, 2011.

2. Пискун О. Ю., Есипова Т. П. Лекотека как новая форма социализации и образования детей с ограниченными возможностями здоровья. Новосибирск «ДАУН СИНДРОМ», 2011.

3. Пронина Н.Н. Психологическая поддержка семьи, воспитывающей ребенка с проблемами развития. «Особый ребенок», выпуск 1, М. «Теревинф», 1998

4. Эльконин, Д.Б. Психология игры. - 2-е изд. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2007.

АО «Финансовый центр»

Министерство образования и науки Республики Казахстан

1. Образовательные кредиты – оплати обучение сегодня!

- ✓ без залога (в случае получения гарантии Финансового центра);
- ✓ срок кредита до 12 лет (возможность досрочного погашения);
- ✓ погашение кредита через 6 мес. после окончания колледжа/вуза;
- ✓ отсутствие ограничений по стоимости обучения и выбору колледжа/вуза.

Система образовательного кредитования насчитывает 7000 кредитов.

2. Образовательные депозиты – накопи на свое обучение или на обучение своего ребенка!

- ✓ минимальный первый взнос от 3 МРП (6807 тг. в 2017 году) (дальнейшие взносы по своему усмотрению);
- ✓ прибыль по образовательному депозиту до 21% в год:
 - вознаграждение банка от 12,5% до 14% годовых (в зависимости от банка);
 - премия государства 5% или 7% ежегодно на сумму депозита.
- ✓ оплата обучения колледжа/вуза, как в Казахстане, так и за рубежом.

Система образовательного накопления насчитывает более 17 000 вкладчиков.

Консультация:

АО «Финансовый центр»:

Адрес: город Астана, проспект Мәңгілік Ел, 18

Тел/факс: 8 (7172) 695-044, 695-045, 695-037, 695 060

8 800 080 28 28 (бесплатно)

Сайт: www.fincenter.kz

Молодежный образовательный портал: www.ya-student.kz

WWW.RC-DD.KZ
«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛЫҚ ШАҚ» РММ
АСТАНА ҚАЛАСЫ, VIP-ҚАЛАШЫҒЫ, 3
ТЕЛ. 29 56 29, E-MAIL: RCDD_INFO@MAIL.RU